

Valódi eredeti Serail-Pasta, tapasztalás szerűleg leghasznosabb szesz, peremesek, pattanások, arcnyíróság, bőrtánc, ráncok, májfoltok stb. ellen, minden évszakban biztos segély nyújt, és pedig káros következmény nélkül, különösen a bőr tisztáltaóságát eltávolítja. Ára 1 frt 50 kr.

Valódi eredeti Serail-bőr-iffujtató-tej, keleti módosítással készült, melyből készítették; ezen balzsam — mint szemmi más — mosdásból kelet, emiatt gyorsan az arca körül lévő bőrt, hogy egész kop sz helyeken is a legdurább hajat növeszt. Egy elegans nagy porcellán-tégely ára 2 frt o. e.

Valódi Serail-hajnövesztő-szesz, ezen világhírű balzsam teljes tulajdonságait azon anyagnak köszönli, melyből készítették; ezen balzsam — mint szemmi más — mosdásból kelet, emiatt gyorsan az arca körül lévő bőrt, hogy egész kop sz helyeken is a legdurább hajat növeszt. Egy elegans nagy porcellán-tégely ára 2 frt o. e.

Valódi Serail-fejkorpa-szesz, az egyetlen szesz, mely után az anyira alkalmasan fejkorpa megemissit, valamint a szőröképződést a fejbőrön egyszerűsággal elhárítja. Egy üveges ára 90 kr. o. e.

Valódi keleti szakállnövesztő-kenőcs, még fiatal is a legrovidebb idő alatt a legdurább szakállt növeszt. Több ezer férfi ezen csatlalal szernek közönl lezsebb díszét. Ára 1 frt 60.

Valódi keleti haj- és szakáll-festőszer, barna és fekete hajnak előbbi természetes szinét visszaadja, vörös vagy szőke hajat tetés és szerint barnára vagy sötét-feketere fest. Ára 3 frt 20 kr minden hozzá szükséges készlettel. (Össze nem tévesztendő az európai hajfestőszerrel!)

Pasta Miracula, indiai növényzatrakból készült fehér Artalmatlan hatásom. Ha ezen balzsamból a bőr bármely részére, például az arcra, ajkakra stb. csekély mennyiséget dörzsölünk, az esetben még természetes vagy beteges szápadtság, sőt élemedet korunknál is 20 perc alatt ama utánzóhatlan, mintegy odalehelt, virágzó s állású testzint (Ingarnat) idős elő, milyent gyakorta csak feltűnő szép és fiatal embereknél csodálunk, s mely sem izadás, sem többszörös törődés által el nem távolítható. Ezen kitűnő szesz minden festésznél többre becsülendő. Ára 1 frt 80 kr.

A fentebb elősorolt készítmények, a legelőkelőbbek pipere-asztalainál nélkülözhetetlenek s az összes európai széptözszerkeket fölmúlják, mert nem önkényűleg választott anyagokból készíttetnek, hanem közvetlenül a Kelet növényeiből vették és szerezveken át a Serail készítőjének titkát képezték; egy világszerte ismert illatos- vagy gyönyörű máhalyból erednek. Mustapha Effendi, csász. török udvari illatszerész Konstantinápolyban. — Valódi és eredeti minőségben Európában csak az alábbnevezett főraktárban kaphatók:

REISS B. urnál Budapesten, király-utca 46. szám, I. emelet, hová minden megrendelések intézendők, melyek pontosan és lelkiismeretesen az összes e öleges beklüde vagy utavét mellett teljesítetnek. Minden cikk mellé a szükséges használati utasítás hozzátalva van és pedig német és magyar nyelven. A postán küldésnél csomagolási- és blyegért 20 kr-rel több számítatik. 1876

Rugany-gyártmányok.

Vízmentes esőöltönyök. Bő le oca, mindét oldalon horhátó kabát, barna bőléssal, ujakkal és fejjelölél, 25' hosszú frt. 7.50, 42' frt. 8.—, 46' frt. 8.50, 50' frt. 9.50, 54' frt. 10.50. Erős fekete kocszi-öltöny, ujakkal és fejjelölél 40' frt. 12.—, 50' frt. 13.50, 54' frt. 15.—. Elegans fehér és világos kábléöltönyök és köpenyek 15' frtől 30 frt-ig. Dupla utcai felöltők frt. 24-30, fekete F I U K A B A T O K frt. 6.50-8.50. Lovaralás lábrésztörök párja frt. 2.50, gum-ból való rugany kamaachnik párja frt. 3.00-4 frt. Haw és his legjobbaknak bizonyult londoni gyarmekszopátok szilkéi, eredeti dobozban ketsővel frt. 1.—. Vízmentes rugany ágyhetelek gyermekek és betegek számára, ongyrészt szersz 9' kr., frt. 1.50, 1.80, 2.50, 3.—, 3.75. Anyu-mellvédők díja 40-80 kr. Anyu-felöltők 85' frt. 2 frt. 20 kr. Kőrésáknak nagyobba állítvet- és anyaméh-feszkendők 5 nagyságban, frt. 2.50, 2.75, 3.—, 3.75, 4.50. Hly álmán kis sebfezkendők 40, 75, 9 kr. Szivattyús állóvet (Clyster) feckendők frt. 3.60, 4.—, 4.75. Léggel töltethető rugany-párnák, fej-párnák frt. 4.50-8 frt g. gőmből és meg ste hópárnák frt. 3.75-8 frt g. nyakoszorók, pldetok stb. Vízleledények, vize o-receptensek helygyógyegységben szerendők számára, s egyéb sebészeti eszközök, igen kedvelt és széleskörű használatúak, mint csörgök, lábák, hódczok, gany-játékok, mint csörgök, lábák, hódczok, medarak, Platok stb. Minden nagyáru ruganyabádk és sok egyéb tárgyak, melyetnél szívesen szolgálunk részletes útjelgyűjtéssel.

KERTÉSZ és EISERT Budapest, Dorottya-utca 2. Irásbeli megrendelések útjánál gyorsan esztelítetnek.

Fontos minden gazdaságra nézve.

A legújabb és legzselészebb tengeri-morzsolók, melyek segítségével egy egyn meg-erősítés nélkül, egy nap alatt 10 mért morzsolhat; ára csak 7 frt. Eppen ugy ajánlom a gazdaságon felszerelt vasbutor és takarek-tűzhely-raktárat és vas mér-terérek-rőföket a legújanyo-sabb árakon. Feivel Lipót. Gyár és raktár: Budapest, sp-utca 22. szám saját házában. Képes árjegyzékek ingyen. Kijadja és nyomatja a »Franklin-Társulat« magyar irodalmi intézet és könyvnyomda Budapest, (egyetem-utca 4-ik szám).

A FRANKLIN-TÁRSULAT magyar irodalmi intézet kiadásában Budapesten (egyetem-utca 4-ik sz.) megjelent és minden könyvtárnál kapható: A kandalló mellett. Beszély- és rajzgyűjtemény. IRTA HAJNALKA. Tartalom: Egy igaz történet — A nagymama. — Margit levelei. — Rászédve. — Hiven a fríg. — Egy este a hegyek közt. — A ki az ideálját keresi. — A ki sohasem szeretett. — Két csattanás. — A mig a férj a klubban van. — Virág Pista csókja. Ára füzve 1 frt 50 kr.

FIEDLER IGNÁCZ. A telekkönyvi törvény gyakorlati alkalmazása. Harmadik kiadás. Füzve 2 frt. 40 kr.

Gyermekgyógyászat. Orvosnövendékek és orvosok számára. IRTA Dr. Steiner János. A második javított és bővített kiadás után magyarra fordította Dr. SCHULHOF JAKAB. A szerző által jogosított kiadás. Ára füzve 4 frt.

A KÓRISME megállapítására szükséges vizsgálati módszerek IRTA ifj. Purjesz Zsigmond, orvos-abbas lektor stb. (Kis 8-rét, 144 lap) Ára füzve 1 frt 20 kr.

A KÜLÖNÖS KÓR- és GYÓGYTAN KÉZIKÖNYVE. Orvostanhallgatók és gyakorló orvosok igényeire mérve. IRTA ifj. PURJESZ ZSIGMOND. Ára köve 3 forint.

Balassa János. Gyakorlati sebészet. Kijadja Kovács Seb. Endre. Füzve 1 ft. 40 kr. Báron Jónás. A beszéli kór- és gyógytan alap vonal. Füzve 2 ft. 40 kr. Dillnberger Emil. Vény-zsebkönyv nő- és gyermekbetegségekre. Fordította id. Purjesz Zeig. Füzve 1 ft. Dillnberger Emil. Gyógyászati-vény-zsebkönyv. Ford. idős Purjesz Zeig. Füzve 1 ft. 60 kr. Frommhold Carl. Electrolysis und Electrokatalsis vom physikalischen und medicinischen Gesichtspunkt skizzirt. Cartonirt 2 ft. Kórrajzok bonczleletekkel a gyermekgyógyászat köréből. Köszlik Koller Gyula és Schmidt György. Előszóval Balassa Jánosól. Füzve 1 ft. Kunze. A gyakorlati orvostan kézikönyve. Kidolgozta Szabodföldi Mihály. Füzve 4 ft. Purjesz Zsigmond. A kórisme megállapítására szükséges vizsgálati módszerek. Füzve 1 frt. 20 kr. Sigmund Károly. Vényminták. Fordította Kövér Gábor. Füzve 50 kr. Stockinger Tamás. Utmutatás a sebészeti műszerek elemzésére s bírálatára. 23 táblával. Füzve 3 ft. Wundt Vilmos. Az ember élettanának kézikönyve. Második kiadás. Magyarra fordította Török Aurél. 56 szövegbe íktott fiametvezényvel. Füzve 6 ft. Zeissl Armin. Az alkati bujasenyv tankönyve, orvosok és orvostanhallgatók számára. Fordított. Purjesz Zeigmond. Füzve 4 ft.

MAGYARORSZÁG LEGNAGYOBB!!! KÖLCSÖNKÖNYVTÁRA! BUDAPESTEN LAFITE és ELSNER bécsi-utca 6. sz.

Dr. Pattison köszvény-gyapotja enyhíti és gyógyítja a köszvény és csúsz minden nemét, ugymint: arcz-, mely-, nyak- és fogfájást, fej-, kéz- és térdköszvényt, tag-szaggatásokat, hát- és csipő-fájásokat. 70 krajczáros egész, és 40 krros fél csomagokban kapható: Török Józsefnél Budapesten (király-utca 7. szám.) Bokos Antalnál Aradon, Heinrici H-nél Pozsonyban és Pecher J. E-nél Temesvárott. 1873

Tek. Török József gyógyysz. ur Budapesten. Az önt.l vett köszvényvászna 35 éves csuzos bajjomban használván, annak rendkívüli jó hatását tapasztalom, s eléggé önnék e vászonért köszönetemet kifejezni nem tudván, a jószág istent kérem, helyettem hálálja meg önnék és e vászon eltalálójának mindazon jót, miben én a fájdalom könnyebbülése s szünése által részesültem s felkérem, hogy nekem utánvételt négyzser annyit küldjen sziveskedjen — mint elsőizben, mit én — ha utolsó vagyonomat kellene is rá forditanom — készséggel kifezetni, s később személyesen hála kifejezésemet mondani fogom. Tekintetes gyógyoszerész urnak kész szolgálja. Stifer Ferenczné 1845 Veszprémben (temetőhegy-utca 1155. sz.)

Jó és olcsó lábbeli kapható TEMESVÁRY EMÁNUEL magyar lábbeli-gyárában Budapest, király-utca 1. sz. Különbösen ajánlható: Hölgyeknek: Topánkák, füzere, brüne-ből, lakk-orrál, szép tűzcs-ékléssel frt 2.70. Topánkák, gummi-csaggal brüneből, lakk-orrál magas vágás-al, finom kiállításban frt 3.— Topánkák, gummi-csaggal, erős ch-grin- vagy borjubörből, szégeszt és árófol dupla-talppal frt 3.20. Uraknak: Topánkák fényes- vagy bagaria-börből, szögelt és árófol talppal frt 4.— Topánkák szalon-lakkos malncsi borjubörből frt 4.50 Vadász- és egyéb csizmak, bagaria- vagy fényes börből, árófol dupla-talppal frt 9.— Fia-topánka frt 2.80 Leány topánka brüneből vagy börből frt 2.— Gyermek-topánka brüne- vagy börből frt 1.60 Kimerítő árjegyzékek ingyen és bérmentve. — Levélbeli megrendelések posta-utánvét mellett a legjobban eszközöltetnek.

PRAESERVATIVES legfinomabb francia és angol gyártmány, tucatzja 1-4 frtg. valamint mindennemű gummi czikkék sebészeti czélokra. Ziegler János Graczbán, gummi-gyártmányok és gummi-áru különlegességek raktára.

Az ő Felsége Ferenc József király által szabad, valódi Arcanum a patkányok házi és mezeli egerek, vakondok és esótányok kiirtására, melyet után-kontárkodnak, de hamisítatlanul kapható Bécsben: Bortolotti M. szabadalom-tulajdonosnál, Neubaugasse, 70. sz., hová minden irásbeli megrendelések intézendők, és a hol ezek az összeg utánvétele mellett eszközöltetnek is. Raktárak Magyarország számára: Budapest: Schneider G., IV. belváros Lipót- és kalap-utca, 10. Arad: Ströbl Ferenc, Prünner V. S. Brassó: Hessheimer I. L. A. Fehértemplom: Harlacher K. A. Győr: Kinderman János. Kaposvár: Politzer Rezső. Kassa: Jermy K. A. Kolozsvár: Bokros Ádám. Marmaros-Szigeth: Papp Orongós. Maros-Vasárhely: Fogarasi J. Demeter Mohács: Preisberger és Jezovics Nagy-Becskerek: Haidegger A. Nagy-Kanizsa: Rosenfeld Adolf. Panc-ova: Tannner Fr. és Johannovics J. U. Pécs: Zsolnay Vilmos. Segesvár: Misselbacher és fia. Sopron: Müller P. Szathmár: Haller Otto. Szegeden: Schwab Mór. Szekesfehérvár: Pinkas Zsigmond. Szentcs: Gunst Lipót. Temesvár: Lui és Hiesinger. Ujvidék: Steffanovics L. Versecz: Fuchs Károly. Zimony: Johannovics D. Ára 1 nagy szelenczenek 1 frt, kisebbek 80 kr.

VASÁRNAPI UJSÁG Előfizetési feltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UDONSÁGOK együtt: egész évre .. 42 frt félre .. 6 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre .. 8 frt félre .. 4 * Csupán a POLITIKAI UDONSÁGOK: egész évre .. 6 frt félre .. 3 * 7. szám. — 1876. Budapest, február 13. XXIII. évfolyam.

DEÁK LAKÓSZOBÁJA, A MELYBEN MEGHALT. (Természet után rajzolta Elischer Lajos.)

DEÁK UTOLSÓ SZOBÁI.

Nagy emberek után maradó aprólékos emlékeknek, egy könnynek, egy bur-nótszelencének, egy késnek, egy tollnak, egy ruhadarabnak, — mindig nagy becses tulajdonítottak az emberek. Ne mondjuk, hogy ez babona, bár tulságaiban azzá is válhatik. E kegyelet, melyvel kedveseinknek, vagy az emberiség nagyjainak ily aprólékos emlékeit is becsben tartjuk, az ő magok becsének a kifejezője, s magok az értéktelen tárgyak azért becsesek, mert rájuk emlékeztek.

Ezért fordul a nemzeti kegyelet — mint az angoloké Shakespeare szülőhelye, a stratford-on-avoni ház, s a németeké a weimari Frauenplatzon levő Göthe-ház felé, — úgy a miénk a söjtöri ház felé, melyben Deák született, a kehidai nemesi ősi lak felé, mely fiatal s férjévének tanyája vala, a pusztaszent-lászlói ház felé, melyben élete alkonyán a nyugalom néhány idényét töltötte.

De a Deák lakó-s tartózkodási helyei között kegyeletünk méltó s egyszersmind megindító tárgyai mindenekföl: a szoba, melyben utolsó betegsége szenvedéseit állotta ki s nagy lelkét kihellte, és a temetői kised ház, melyben koporsója, bár csak ideiglenesen, elhelyeztetett.

Utolsó szenvedéseinek helye — im ez egyszerű ház, mintha még itt is nem a fővárosias színezetű, újabb izléssel s pompával épült palotákat, hanem Pest régi egyszerű háza egyikét kereste volna. Az egyetem-téri 2. számú ház ez. Hadikné szül. Barkóczy Ilona grófné tulajdona. Az utazára néző egész első emeleti ablaksort Széll Kálmán pénzügyminiszter, napával, koszorús Vörösmartynk özvegyével, birja 1874. őszétől fogva, s már akkor úgy vették föl a lakást, hogy abban két utcai szoba jusson a beteg Deáknak, ki így velők lakva, hű és szeretetteljes ápolás alatt állandott. Deák, mint tudva van, Vörösmartynak leghűbb barátja, s a költő halála után gyermekeinek gyámja volt. Másfelől szint-oly régi barátság kötötte a pénzügyminiszter apjához, régi követársához s politikai párthívéhez. Deákhöz azért mind Széll Kálmán, mind neje, csaknem gyermeki tisztelettel és szeretettel ragaszkodtak. Vészerinti rokonai-, Szeniczeyék- és Nedeczkyék-ről is tudjuk, mily hű ápolói voltak már a nyáron, városligeti együttlakásukban.

Különben is volt e nagy ember egyénisé-gében valami, a mi a közvetlen s közeli és hosszas érintkezésben még nagyobbá tette őt, mint messziről nézve, egyéniségének oly ritka varázsa, mely környezetének hozzá való ragaszkodását teljesen megmagyarázza.

Deák az 1875-diki nyarat a városliget-ben töltötte, egy nyári lakban, a Nedeczky-családdal. Az ősz beálltával költözött be a városba. Itt Széll Kálmán lakásán várta az említett két szoba. Ezekben vala életét befejezendő.

Deák szobái az épületnek kecskeméti utca felől végsői; a képen (lásd mult számunkban) a nézőnek jobbra eső négy ablak az övé. A legvégsőben, melynek rajzát ma közöljük, végezte be életét, abban a karosszékekben, mely a pamlag mellett látható. E házban az idén már csak akkor feküdt ágyba, mikor halva az ágyra tették.

Különben éjjel-nappal a nagy karszékben ült. Ez egyszerű, de kényelmes támlás szék ölelte szenvedő, fájtó tagjait. S a szék magas hátának felső sarkaira alkalmazott henger-vánkosok adtak pihenést, egy-egy órára csak, elgyöttrött, lehanyatló fejének. A karszék mellett egy kisebb, a karszék előtt egy nagyobbacská asztal állott. A kisebb asztalon a gyógyszeres üvegek, csés-zék, egy-két könyv, egy kis palatábla, melyre utolsó napjaiban, mikor a beszéd már nehezére esett, írni szokott; a nagyobbikon egy álló óra, zsebórája, szem-üvege, egy nagyító üveg, tollkésék, írónok és jegyzőkönyve; mindenik asztalon egy-egy csengettyű. Közvetlen keze ügyében mind az, a mire egy beteg embernek szüksége van. Lába alatt a pihentető vánkos; beteg telepe körül nádkarosszé-kek, melyek mindig készen állottak bizal-mas látogatói számára. A többi bútör is mind úgy van rendezve képünkön, a mint életében s halálakor állott: kis asz-tala mellett egy zárt könyvszekrény, a karszék mellett egyévtéiben két pam-lag, melyek közül a karszék mellett levőn, egészséges korában, mindenkor ülni szok-tott. Az ablak mellett egy nyitott könyves polcz, nagyobb részt törvénykönyvekkel, melyek közül a „corpus juris“ három di-szes kötete azonnal szembe tünt. A szoba másik oldalán, melyet képünk már nem tüntethet föl, kis íróasztala és egy kandalló egészítik ki a szoba bútorzatát. Az író-asztal felett barátai, Vörösmarty és Szalay arcképei láthatók; a padlón egy-két apró szőnyeg, s az állatkertben „Kristófnak“, az öreg ur egykori kedvenc medvéjének kikészített bőre, melyet néhány héttel halála előtt kapott ajándékol. A másik szoba, mely az utolsó időben éjjeli nyugóhelyétül szolgált, még ennél is egyszerűbb. Az egész lakás, bútorzatával, kényelmi apróságaival, maga a megtestesült egyszerűség és igény-telenség, a fényűzésnek árnyéka sincs sem-miben. Csak az tette a sok apróságot be-csessé, hogy azok nagy része tiszteltől vagy szeretteitől származott emlék volt. Ma már az ő emléke teszi azokat előtünk drágákká.

Im e szobában szenvedett Deák! Oly sulyosan szenvedett s oly hosszan! S bár őt elveszítünk mindig igen kora, s őt megtartanunk minden áron — még szenvedni tudva is — drága kincs vala: most, szenvedései színhelyén el fog a mély bánat érzete, s lelkünk a megnyugvás e sohajá-ban olvad fel: hála istennek, nem szenved többé.

Megnyugodott. Im a hely, a hol pihen. A kerepesi út melletti temető második kapuján bemenvé, bal felé, a fasor által jelzett uton haladva, csakhamar oda érünk, hol az eredetileg halottas-háznak szánt, most Deák ideigle-nes nyugóhelyétül szolgáló kised, kápolna-szerű, kamra inkább mint sirbolt áll, melybe tetemei letétek, addig, míg állandó nyugóhelye, vagy mauzoleuma elké-szül . . . Itt fekszik ő, alacsony ravatalán, antik művé érezkoporsójában, a körülé ki-afüdt gyertyák s lámpák között, míg a kamra falait a koporsójára tett koszoruk nagy sokasága lepi el.

Csak egy fekszik a koporsón, az, melyet Erzsébet királyné keze tett reá, nem az udvari etiquette szabályainak, hanem nemes szíve magas sugallatának hódolva.

Szegény Ákhábnak ebből az örömből csak a tövis jutott.

A CSUDÁLATOS TÖRTÉNET.

(Nagymama meséje.)

Irta Baksay Sándor.

(Folytatás.)

Jöttek a szoptató anyjai, órahosszat elvárakoztak a konyhán, hogy megláthas-sák. De minthogy ez csak reggel vagy este történt, ő neki ilyenkor mindig fájt a lába, papucsban csak nem jöhetett ki, vagy nem öltözött még fel, vagy levetkezett már, és slafrokban (szép virágos slafrokja és gyön-győs házi siphája volt neki) csak nem mu-tathatta magát.

Szegény Harábóné addig ólálkodott körülte, hogy egyszer mégis találkozhatott vele!

„Jaj édes rajom! kegyes szép fiam, be megnőttél. Ismersz-e engem? Én vagyok a szoptató anyád, a Harábóné . . .“

Bizony nem ismerte az. Fanyalgott neki valamit, azután otthagya.

„De kedves fiam, ezek a jó asszonyok a maguk tejen tápláltak téged. Nem illik velük zordonan bánni,“ feddé Ákhábné.

„Ha tápláltak, adják be a számlát, kifizetem nekik a tej árát. De azért nem engedem magamat nyulatni-falatni.“

„Tökéletes igazsága van!“ mondogató ilyenkor Ákháb. „Semmivel sem tartozik nekik, csak a tej árával. A mit ők tettek, azt egy marha is megtette volna vele. Hát már most a marha is előállana, hogy hadd nyaljon rajta egyet?“

„Édes fiam!“ mondá neki más ízben Ákhábné rettegve, „atyád igen jó néven venni, ha felváltanád a katedrálisban. Szá-mított is rá, csakhogy nem akarja mon-dani, mert az úgy illik, hogy magad ajánd fel szolgálatodat.“

Erre is fanyalgás lett a válasz. Hogy nem hozott magával prédikációt. Hogy ujat nem készíthet, mert igen ki van fáradva, ő most pihenni akar. Hogy el is szokott már a prédikálástól, egy év óta nem is volt már katedrálisban, mert úgy sem akar pap lenni.

„Nem akarsz pap lenni édes fiam? De hiszen akkor miért tanultál. A professor is csak pap.“

„Professor sem akarok lenni.“ És huzatta magából a szót tovább. Harapófógóval.

„Hát gazdatiszt, sóstiszt, orvos?“

„Egyik sem. Világi pályára lépek.“

„Világi pálya? Ahhoz nemesség kell. A te atyád nem nemes ember.“ Ákhábné a maga férjét értette.

„Azt nem tudni,“ zárta be a társalgást Áron, és több szót nem adott a harapófó-gónak.

Az erdei mulatságból sem lett semmi. Tervezgettek máról holnapra: mindig elma-radt. Az idő vagy szeles volt neki, vagy meleg, vagy esőre állt, vagy a lába fájt, vagy leveleket kellett neki írni, vagy más-hová szándékozott. Sok látogatást tett a vidéken, kedves vendég is volt mindenütt. Fekete frakk, fehér mellény, struffis nadrág, fényes topán, selyem kalap, selyem eser-nyő, aranyóra, aranylánc, mellű, kesztyű, gyűrűk, körhaj. Gitározott, szavalt, új nótákat tanított. Angol, francia, német, zsidó, arab, szanszkrit, Hégel, O'Connell. Mindenről tudott beszélni. Akkora híre volt, mint a francia háborúnak.

Szegény Ákhábnak ebből az örömből csak a tövis jutott.

Ha otthon volt, akkor a lába fájt és egész nap a muzeumban slafrokozott. Ha elment, elment reggel és késő este tért haza. Még elmentelét is (alig várták) csak a megelőző este adta tudokra. Másnap reggel hajnalban indult.

„Édes fiam!“ — mondá neki Ákháb bucsuzól, — mi valószínűleg utoljára látjuk egymást. Ez a hajlék nem sok örö-möt adott neked. Találd fel azt másutt, a mit ez megtagadott. Vezérelje Isten jóra utadat.

Ákhábné megölelte megcsókogatta. „Kedves fiam jó légy, a mi fiunk légy, igaz fiunk légy!“

Áron azzal felelt, hogy huzta ki a fejét az ölelő karok közül. Aláz szolgáját mondott és szökött a kocsi. A gyerekeket meg-ajándékozta egy-egy huszassal. Egy könyv nem sok, annyi nem látszott a szemén.

Nem is látták többet, bár soha se lát-ták volna.

Mikor kocsija kigördült, siettek utána mindannyian. Ákháb csak azért, hogy be-tegye utána a kaput. Ákhábné pedig, hogy utána nézzen, míg csak láthatja. Vajjon visszatekint-e? Nem tekintett vissza.

Visszatértek a kapuból. A „plajbász“ kutya ott lábatlankodott előttük. Ákháb oldalba rugta: „Csiba te Albert“. Azután megsajnálta a szegény ebet és megsimo-gatta. Nem, nem Albert; nem; te Áron vagy hozzáképest.

Azután igen jó kedve lett. Összehitta a gyerekeket, és tanácsot tartott velük, hogy mit csinálnak ma? Jó lesz-e kimenni gombát szedni, mogyorót szedni, szedret szedni? A gyerekek szaladtak szét, akgat-ták a nyakukba a tarisznyákat, a kis Béni azonfelül egy nagy botot, a melylyel a kigyóktól fogja megvédeni a többit, míg Péter a kulcsuskáját szerelte fel, a mely-lyel ő nyulat fog löni. Öntötte hozzá az ölmet, és kunyorálta apjától a puskaport. Te pedig szivics — ez volt Ákhábné házi neve, gyermekei is így hitták, — Sáron Rózsájával — ez meg a kis Róza neve volt — kihozták az ebédet az özesbe. Ott ebédelünk ma a cserfák alatt. Istennek szent ége alatt.

Ugy is volt. Mogyorót szedtek, gom-bát szedtek, Bénike orezájáról látszott, hogy a szeder sem termett szükén. Szalonnát sütöttek, ebédeltek, megint mogyorót szed-tek. Hintát kötöttek fiatal nyírfák sudará-ból. Azután játszottak vadászatot, még a vén golyhó Ákháb is közibük elegedett, ő volt a farkas, és úgy hanyatt vágta ma-gát, mikor Péterke meglötte, hogy az igazi farkas sem különben.

Este felé Ákhábné alig bírta összeszedni a sok felhajszott és szétriadt vadat. Menjünk haza fiam, este lesz már, mind-járt lemegy a nap.

Az apjuk volt a legvászottabb gyerek. Ne higgyetek a szivicsének, — csak most kelt fel a nap, nem is megy le többé.

Szegény Ákháb Endre! a te napod ma ment le és nem is látod keltét soha.

V.

Az erdei mulatság búcsú-ünnepély volt. Az Ákháb gyerekek kiröpködték ma-gukat, mint a költözni készülő fecskek. Azután el is költöztek iskolára, ki ide, ki amoda, csak az apraja maradt otthon. Csendessé lett az Ákháb-fészek. Szegény Ákhábné, úgy örült a magánosságának, hogy már egy kissé kipihenheti magát.

Előre elgondolta a téli esték csendes örö-mét, mikor majd a konyhában, a pattogó tűz mellett, vagy vacsora után, mécsvilá-gnál, rokkapörgés közben elbeszélgetnek, eltervezgetnek férjével gyermekeik jövőjé-ről. Mikor majd a legkisebbiket is szár-nyára bocsátják — mert hiszen a gondvi-selés tartozik ő nekik azzal, hogy ezt megengedje — akkor tartanak még nyílt házat. Nem kell többé kuporgatni, kuczo-rogni. Olyan András és Mária névnapokat tartanak, — még a Coadjutort is meghiv-ják rá. Ilyenkor mind a nyolcz gyerek együtt lesz hitvesével együtt. Mindannyian hívek, egymást szeretők, boldogok. É ak-korra mindegyik menyének tart készen valami ajándékot, aszalványt, élesztőt, levesbe való tészta, vásznakat, jó meleg kendőket — mert az új gazdára ráfér. Az egész traktus az ő boldogságukról beszél . . .

Mielőtt a téli esték megérkeztek volna, ábrándélesztő paraszokkal, jött egy nagy őszi dér, mely a fákról egy reggelien leté-pett minden levelet, és letépte az Ákháb-ház fájáról is mindazt, a mi rajta lomb és virág volt.

Támasztott Isten egy férget, mely meg-rágtá a folyondár gyökerét

Ákháb Endre kedélye egyszerre meg-változott. Indulatossá, köztöködővé lett, esekélyeségeken fellobbant, keresztül ment mindenkin, a kit előtül talált. Először a harangozót csapta ki, azután a becsületes kurátor nem állhatta tovább, azután Zsó-finak — a hűséges örökbetartott leánynak kellett összekötözni máhácskáját, és sirva hagyni el a házat . . .

Mikor már senki idegen nem volt a háznál, akkor a feleségre került a sor. Hogy izetlen ételeket főz, hogy mindenét elté-kozolja, hogy gondatlan, hogy 27 eszten-deje mióta együtt élnek és még semmitsem szereztek . . .

. . . Én istenem! szerezni nyolcz gyer-mek mellett, a kilenczedik ráadás . . .!

„De édes férjem“ — felelt remegve az asszony — „27 esztendő alatt soha egy roz szóval nem illettél: most jött-e el az ideje, hogy egymást kesergessük . . .?“

Ez volt az első összeszóalkozásuk huszonhét év alatt. Következő nap reggelén — fiam, szomorú reggel volt ez — beszól-ítottá nejét a tanuló szobába.

„Asszony!“ — szólta neki komoran — „te innen egy könyvet vittél ki.“

Az asszony elhalványodott.

„Egy könyv hibázik innen“ — dör-gött a lelkész — „az a könyv a te életed és gyermekeidé . . .“

„Micsoda könyv?“ kérdé rettegve Ákhábné, — „én semmi könyvhöz nem szoktam nyulni, a mi hivatalszobámban van . . .“

„A keresztelési anyakönyv“, — mondá tompán. — „Egy hónap óta keresem, nincs sehol. Arról neked tudni kell. Te neked kellett azt kivinni, mert itt más nem jár. Előteremtőd, ha drága az idvesség és az enyém.“

Bőszülten rohant az ajtósarokhoz. Ott függött egy korbács, az egyházi fenyték szomorú eszköze. Leszakasztotta a szegről és magasra emelte.

A szegény asszony odarokadt férje lábaihoz. „Verj édes uram, verj, ha ezáltal haragod enyhül. Üss, ne irgalmaz, ne sajnáld mind a nyolcz gyermekeid anyját. Üss mindaddig, míg elő nem teremtem.“

Talán eszembe jut ájulás közben, a miről ébren semmit sem tudok.“

A férj kezéből kihullott a korbács, Sirva fakadt.

„Oh Máriám! kedves hitvesem, bocsáss meg. Sohasem gyanusítottalak. De ennek az ördögnek, mely szívemet rágja, a két-ségbeesésnek áldozat kell. Már megette a harangozót, a kurátort, a szegény Zsófít, most rád került a sor, azután majd engem emészt meg. Oh mi lesz belőlünk, ha az a könyv elő nem kerül . . .“

Ákhábné most rémült meg igazán. Ed-dig azt hitte, hogy a felleg, mely pár hónap óta háza fölött függ, a mint jött, el is fog enyészni. Most belátta, hogy ott marad mindaddig, míg az anyakönyv elő nem ke-rül, és ha tavaszig meg nem lesz, akkor egy villám száll alá, mely megegeti házat.

„Édes fiam! papi háznál soha könyv-höz ne nyulj. Másutt se, mert az illetlen. Ha pap leszesz —“

„De nem leszek ám, én nem örzöm a grapsákat: én debreczeni kántor leszek . . .“

„No hát akkor nem leszesz az én fiam. Ha valaha pap leszesz, úgy őrizd az anya-könyveket, mint a szemed világot. Sokat kíván a világ a paptól, sokért teszi fele-lőssé, sokért elítéli, de sokat is megbocsát. Egyet azonban igen szigorúan vesz a tör-vény. A mely pap az anyakönyvet elveszti vagy meghamisítja, hivatalát veszti.“

Ákhábné azonban az első rémület után magához tért, és azon gondolkodott, ho-gyan lehetne nyomára akadni az elveszett kincsnek.

Fiam! nem hiába mondotta az isten fia: „Oh asszony, nagy a te hited.“ „A te hited megtartott tégedet.“ De mindig csak asszonynak mondta. Ákháb azzal fogadta a csapást, hogy kétségbeesett, minden jó-barátot elüldözött a háztól; felesége pedig egész erélylyel látott az eltűnt anyakönyv-nek nyomozása után. Még férjén is tudta vizsgálni (a férfi olyan jó bolond, hogy engedi magát, ha tudja is, hogy hiába, az asszony meg olyan jó bolond, hogy tud vizsgálni, ha szakadóban van is szíve.)

Első gyanuja is Áronra esett: de mi-előtt azt férjével közölné, felkutatta az egész házat, a nyoszolyákat, a padlás titkait, a melléképületeket, mindent kimozdított helyéből, mindent felturkált — eredmény nélkül. E közben egyik következtetés a másikat követte lelkében, s minél tovább gondolkodott, annál inkább megerősödött Áron elleni gyanuja. Végre férjével is merte közölni.

„Mikor vetted észre, hogy hiányzik?“

„Ezelőtt mintegy négy héttel, de hogy mely időtájban történt eltűnése, azt nem bírom megállapítani. Tudod, hogy ily ese-kély népszerű egyházban kevés a keresz-telő, ennél fogva ritkán van szükség az anyakönyvre. A legutolsó keresztelő az ökörsordás kis leányáé volt, ez pedig ara-tásban történt.“

„Tehát négy hónap“ mondá az asz-szony. „Már most hallj gyanumat. Az anyakönyvet idegen nem vihette el, mert hivatalszobámban senki sem jár. Gyermek-eink úgy vannak szoktatva, hogy inkább hozzányulnának a tüzes kanóchez, mint akármilyen tárgyhoz, a mi a muzeumban van. Elsikkasztani senkinek sem állhatott érde-kében, egyedül Áronnak.“

„Én is gondoltam erre,“ szólta a férj. „de megvallom, irántad való kíméletből nem mertem említeni.“

ERZSÉBET KIRÁLYNÉ DEÁK RAVATALÁNÁL.

(Elischer Lajos rajza.)

Deák Ferencz 1842-iki arczképe.

Deák Ferencznek abból az időből közöljük egy képét, midőn még, mint a pozsonyi országgyűlésen Zalamegye követe, az akkor tájon csaknem országosan ismeretes fehér mellényben járt. Az Eybel-féle kép, mely 1842-ben jelent meg, eléggé el volt ugyan terjedve a maga idejében, de ma már mégis sokan vannak, a kik nem ismerik. Lapunk olvasói között az idősebb koruak mintegy kedves emlék gyanánt fognak e férfi korának teljes erejében levő alak képével találkozni; az ifjabb nemzedék pedig meg fogja belőle ismerni: milyen volt Deák Ferencz azon időtájt, midőn „az 184. május 18-án megnyílt országgyűlésen egyértelemmel mondatott ki, hogy a törvényhozást alig érhető nagyobb csapás, mint volna az, ha Deákot mindvégig nélkülöznie kellene, s hogy jelen nem léte oly hézag, melyet kipótolni nem lehet.“ — „Beöthy Ödön említé az alkalommal a francia példát — így folytatja Tóth Lőrincz Deákról írt jellemrajzában — miszerint Latour d'Auvergne neve az ezredben, melynek tagja volt, még halála után is mindig említették névfelolvasáskor s a német császári koronázásoknál divatozott gyakorlatot, miszerint mindenkor megkérdetett: van-e jelen egy Dahlberg? e szerint a magyar országgyűlés megnyitását is mindenkor azon kérdéssel kellene szentesíteni: ha vajjon Deák jelen van-e?“

Most lehet már igazán elmondani Beöthy Ödön szavait! Mily hatása volna a képviselőházban egy szónak, mely fontos, országos érdekek vitatásánál Deák jelenlétét tudakolná: elképzelhetjük.

Nagy érdemét az ország halála törvényben fogja átadni a történelemnek és a jövő nemzedéknek!

Erzsébet királyné Deák ravatalánál.

Még egy napig sem feküdt a nemzet nagy halottja a magyar tudományos akadémiá gyászszal bevont oszloposarnokában elhelyezett ravatalán; még a gyászír vizshangjának első megdöbentő hatása alatt állott a nemzet az előre látható és mégis oly lesújtó csapás miatt; még ott álltak a magyar kormányférfiak és a törvényhozás küldöttsége a ravatal mellett, hogy a nagy halott végső útjára oly intézkedéseket tegyenek, hogy az az ország veszteségének és fájdalomának nagyságához méltó legyen: midőn jelenték ős Buda várából, hogy a trón is ki akarja venni részét abból a fájdalomtól, melyhez neki is van joga.

S a sírköpolnává alakított eszernokban, melynek falai, oszlopai, s a fülkében Deák Ferencz egykori barátjának Vörösmartyának álló szobra fekete posztóval vagy gyász-fátyollal voltak bevonva, óriás nagysága viaszgyertyák halvány lángjai közt feküdt a nagy halott, a felismerhetlenség elváltozott arczal, melyen a kiállott szenvedés oly szívszakgatólag beszélt a nézőkhez néma beszéddel. Köröskörül siket, mély, néma, halotti csend.

Egyszere megállt a csarnok előtt az udvari koei, melyből Rónay Jácint püspök és társalkodónője Ferenczy Ida k. a. társaságában kiszállt a királyné, s félvornatván előtte a fekete függöny, belépett a halottas házba.

Fekete szövetű, gyászöltözeten jött, mint e helyhez illik. Ott várt már réa az előre küldött koszoru, babérlevelek közt fehér kaméliák, hosszú széles fehér szalagokkal, melyekről arany betűkben ragyogott a felirás:

„Erzsébet királyné Deák Ferencznek.“

A kevés jelenlevők félvornáltak. Ne zavarja senki, mikor a királyné a nemzet gyászában osztozik. A fejedelemasszony megfogta a koszorut, a hol esokorra volt köve, csendesen felhaladt a ravatal három fokán, megállott a koporsó felett méla fájdalommal, s rátette a koszorut gyöngéden, kegyelettel oda, a hol egykor a nagy halottnak nagy szíve dobogott.

Aztán balra fordult az átátszó szemföldével borított halott arca felé. A királyné alakja megrendült s látható volt a megindulás arczán.

Majd leszállva a lépcsőkről, leborult az imázsámolyra, mely a ravatal lábainál volt elhelyezve s csendes imába merült.

Megható jelenet volt ez, írja egy szemtanú. Magyarország királynéja az egyszerű polgár holtteste lábainál leborulva és imádkozva!

Percekig maradt ott a királyné leborulva s imába merülve. Midőn eltávozott, kiolták a gyertyákat s a kaput bezárták.

A királyné koszorúja ott maradt a nagy halott kihűlt szíve felett. Az egyetlen koszoru a Deák tetemén, maga a királyné tette oda.

S a történet könyvében föl leszen jegyezve, hogy ennek az árva nemzetnek is volt egy királynéja, a kinek sohaja összevegyült a fájdalomban a koldusával, a ki Magyarország legnagyobb fiát, a nemes lelkek háláérzetével meggyászolta, őszintén, igazán.

Rajzok az Egyesült-államokból.

I. A yankee családi élete.

Mióta Amerikát elhagytam, gyakran találom lapjainkban oly cikkeket, melyek eredetüket a new-yorki „Staats-Zeitung“-ból vagy más efféle német újságokból vették s ezekben meg szokott dolog a legképtelenebb, legtulzottabb meséket fogni a yankeekre. Mindezt persze csak boszúból cselekszik, mert a „liquor law“ (ital-törvény) az irföldiek pálinkáját s a németek sörét veszelylezti.

En, a ki 1854 óta élveztem az Egyesült-államok pártfogását, az őszinte háláérzetből folyólag tollat fogok védelmére, nem hetkenedéből, hogy ott laktam — azt véremler fizetem meg — de mert békében ottem kenyerét. Nem szándékom ez alkalommal a szövetséges államoknak sem politikájáról, sem kereskedelmi ügyeiről beszélni; csupán a yankee családi életéről, szokásairól, mulatságairól és szenvedélyeiről.

Elmondhatom, hogy nagyon kevés oly magyar ember lakott Amerikában, kinek annyi alkalma lett volna az amerikai régi puritán családok tűzhelyénél gyakrabban megfordulni, mint csekélységemnek.

Alig voltam három hétig New-Yorkban, már is tudtam, hogy az eszelység azt követeli, mikép vagy német vagy amerikai házban lakjam. Miután nem az volt a czéлом, hogy némélet tanuljak, kerestem egy amerikai házat s ott laktam — a hadjáratot kivéve — változtatás nélkül 15 évig. Nem is jártam többé más társaságba, mint amerikaiba, sőt mikor a háboru kitört is, tiszta yankee ezredbe léptem, s midőn az óriási harc lezajlaltva kiki békés tűzhelyéhez tért vissza, én sem voltam többé idegen a szabad Amerikában. Számos tisztársam házai, családi köréi tárva álltak immár előttem. Biz ott is ugy van az, mint akár nálunk Magyarországon, hogy a belső családi körbe idegen nem könnyen juthat be, ha csak kitüntetésből nem, de ennek is, néhány látkéntes vége szakad. S e külföldi, ha hazájába visszatér, azt fogja mondani Magyarországról, hogy népei nagyon vendégszerető, de nagyon sokat lakomáznak s azért nem boldogulnak! A yankeéni? Itt egészen ellenkező vélemény van. Azt mondja rá, hogy a yankee nem vendégszerető (pedig az, de ebből szeret embernek a lelkebe tekinteni,) nem eszik mást, mint kalácsot és gyöngye théát, szeszes italt csak titokban iszik, csaló és színelő, stb. De az ily külföldi, sem a magyarnak, sem a yankeének nem nézett a szívébe, holott mindkettőnél nemes érzelmre találhatna, csak-hogy a magyará büszke öngyereze mögött, a yankeé pedig a puritán szigor és büszkeség alatt rejlik.

Amerikában is van rossz ember, mint széles e világon mindenütt, s nem lehet csodálni, ha azoknál, kik Európába át-átrándulnak, nagyon kifejlődnek kicsapongási hajlamaik, mert sok pénzük lévén, a franciaia, német és olasz szenvedélyek iskoláiban bő mérvben fejleszthetik ferde irányu hajlamaikat.

De ezek után nem szabad ám egy egész népet megítélni. Csak ama milliók után kell himet varnunk, kiket az utazások meg nem mételeyenek, kik az államnak szilárd talpkövet képezik.

Ez előzmény után bevezetem olvasóimat az amerikai mulatságaiba s néhány jellemző vonást jegyzek föl róluk nemzetiségi, vallási, iskolai és politikai tekintetben.

Először is kezdjük a gyermekeknél, kiknek főmulatságok a „May walk“ (májusi séta).

Vegyük például itt a Brooklyn városi iskolákat, hová minden gyermek, — az irföldiek kivételével, köteles tanulni járni. Utóbbiak felekezeti iskolába járnak, míg amazok mind a nyilvános tanodákba.

Ez ezerekre menő gyermekereg egyszermind a vasárnapi iskolákba is hiven ellátogat s ott amaz előnyben részesülnek a jó tanulók, hogy érdemdíjazások folytán pár év alatt szép kis könyvtárat szerezhettek; a szegény szorgalmas tanulók pedig öltözetet is kapnak. Az ily vasárnapi iskoláknak nemesak a gyermekek, de a 17—18 éves fiatalok is tagjai.

Ugy a nyilvános tanodák, mint a vasárnapi iskolák növendékei minden év május vagy június havában egy örömmünepély jótéteményben részesülnek. E napot az iskolai bizottmány tűzi és hirdeti ki. Megtörténik azonban, rosz idő esetében, hogy későbbre, szebb napokra halasztják el ama szabadban tartani szokott mulatságot.

Igy például az 1873 júniusán csak egyetlen oly alkalmas napja volt, melyen ez ünnepelet megtartani lehetett.

Reggeli nyolcz órától kezdve az utcák már telve voltak vidor arcu gyermekekkel, s tíz órakor minden iskola növendékei zászlók alá seregelve, minden városrészlől egy kütözött gyűhely felé lépdéltek.

Midőn mindnyájan összegyűltek, megindult az egész fiatal tábor; melyben képviselve volt a hat éves kortól 18 évesig.

A lányok mind fehérbe voltak öltözve, fejükön szép koszorúval, míg a fiuk sötétkébe. Az iskolák nagy zászlót a nagyobb fiuk vitték, minden osztályt a legjobb tanulók, míg a vasárnapi iskolákét a legszebb leányok. A nagyszámú díszes zászlók mind a város leggazdagabb asszonyságainak ajándékai. A legdrágább szövevények vannak itt himezve a mindenféle jelképek és jelleg, vonatkozással az elme művelésre s a tudományokra. Minden egyes zászló lobogóját négy selyem szalaggal tartotta a zászlótartó kiserete.

A fiatal sereg nemzeti himnuszokat énekelve, a legfőbb utcákon vonult végig százazerekre menő néző közönség előtt. Midőn aztán elfáradtak, ott állt számukra a lóvonatu kocsi beláthatlan sora, melyek a fiatal nemzedéket a „Prospect-Parik“-ba szállították ki.

Kiérve, a nagy réten a tanárok vezényletével újra sorakoztak. Hatvannégyezer gyermek állt itt egy nagy táborban. Láttam életben hadseregeket nem egyszer fölállítva a harcmezőkön; láttam Párisban a nagy sereget a Mars mezején az angol királyné tiszteletére, és több más ily katonai látványosságot, de egy sem hatott rám, soha oly kellemesen, mint ez a gyermekereg. És a mi e látványt még feltűnőbbé tette: öltözetük mind egyforma volt. A legszegényebb is ép oly ruhát viselt mint a legtehetősebb szüleinek a gyermeke.

Midőn a vendégek, a City Major és az iskolai tanácsosok bevégezték a szemlést s az ezer meg ezer torokból elhangzottak a népdalok, felszólt a sereg kisebb csoportokra s a réten kiterített esemegékhez ujjongva, „hurrah“ kiáltással futottak.

Ott volt kocsizásra a narancs, a pástétomok, fagyilalt, limonádé, czukorsütemények s egyéb nyalánkságok, melyeknek a fiatal szív oly igen örül. S mindezek a „Sunday school patronessei“-nek (vasárnapi iskola pártfogónői) ajándékai.

Itt játszanak aztán a gyermekek, míg a felügyelő tanárok vezényszava nem figyelmezteti őket, hogy ideje a visszatérésnek, a midőn újra lóvonatu kocsiakra ülnek s e napot rendszeren az év legkedvesebb napjának tekintik, melyre már hónapokkal előbb sovároga számítanak.

Láng Henrik.

„Tiszta mint a hó.“

A természetudományok terén tett vizsgálódások és tapasztalatok lassanként föltárják előttünk az örök természet valamennyi rejtve lappangó igazságait, de azokért eserebe gyakran legkedvesebb, hogy ugy mondjuk: legmegrögtözebb ábrándjainkat semmisítik meg. Ime a költők és moralisták talán a világ teremtetéséről kezdve a szép fehér havat tekintették a fedhetetlen tisztaság jelképének, s most erről a sokszor használt és teljesen igazoltnak hitt hasonlatról is le kell mondanunk.

Tissandier Gaston francia természetbuvár s egyszermind századunk első leghajósia tudományos czelökből tett légtutazásai alkalmával különösen a földünket környező légkört s ennek sokféle alkatrészét tette vizsgálódásai tárgyává s csakhamar föl is fedezte, hogy tisztának és átlátszónak látszó légkörünk tele van mindenféle szerves és szervesetlen anyagokkal, melyeket ő „légköri por“-nak nevezett. Vizsgálódásainak további folyamában végre ama meggyőződésre jutott, hogy a légkörünk legszebb és legtisztábbnak látszó szülőtte, a hó sem oly tiszta és moesoklatlan, mint eddig képzeltük. Ebbeli tapasztalatainak eredményét a következőkben foglalhatjuk össze: Ha száz liter hóvizet teljesen elpárologtatunk, bizonyos üledék vagy salak fog visszamaradni belőle, melynek mennyisége a körülményekhez képest változik; például vidéken esett hóval tett kísérletnél e salak 0.011 grammnyi, Párisban esett hónál pedig 0.12 grammnyi volt. E salak finom szürkés porból áll, melynek szerves része, gazdag szénttartalmú lévén, ragyogó lánggal ég s annyi hamut hagy maga után, mely az egész anyagmennyiségnek 57—61 százalékát képezi. E hamu vegyelemzéséből kitűnt, hogy az kovagföldből, meszes szén-savból, különféle halvagokból, kénsavas sókból, szalmiák-savakból s végre nagy mennyiségű vasból áll.

E tények bizonyítására egy másik természetbuvár Finnlandnak egyik legfelésebb erdős területében szintén sok havat gyűjtött össze s azt különös gonddal megolvasztotta. Az ily módon nyert hóviz kormos fekete port tartalmazott, mely igen apró delejes vasdarabokra volt tapadva. Igy tehát a delejes vasrészekék jelenléte, még a legtávolabb eső és legelhagyottabb északi tájakon gyűjtött hó vizében is, kétségtelenül be lévén bizonyítva, új tér nyílt a tudósok vizsgálódásai számára és biztosan számíthatunk rá, hogy újból megkezdődnek az elkeseredett szóviták ama titkoszerű „csillagpor“ természete és alkatrészei fölött, melyről már eddigelé is oly sokféle és különböző nézeteket olvashattunk a tudományos szakközölyökben.

Nem tartozik szorosán e tárgyhoz, de azazal némileg mégis összefüggésben áll Gronemann egészen új elmélete, melylyel a sarkfény tüne-ményét igyekszik megfejteni. Groneman szerint a sarki fényt bizonyos finom légköri por idézi elő, mely a világűrben oly rendkívüli gyorsasággal rohan légkörünkbe, hogy itt azonnal izzóvá lesz; e légköri por pedig nem egyéb, mint rendkívül piciny hüllő csillagok myriádjai. „E légköri por“ — írja Groneman — „legnagyobb részben delejes érczekből áll s mikor földünk delejességének hatáskörébe jut, épen ugy csoportosul delejes vonalokká, mint ama finom acélpórok, melyeket a delejvas sarkai körül valamely sík lapon, asztalon, papíron stb. széthintünk.“ Látható e nagyon rövidre vont ismertetésből is, hogy ez az elmélet elég ügyesen van kigondolva, de ha komolyabban elméldünk fölötte, akaratlanul is az a kérdés toladodik élnkbe, hogy: Hát mikor ezek a kis részecskék, e piciny hüllő csillagocskák a delejes vonzás következtében megállapodnak, tehát nem rohannak oly rendkívüli gyorsasággal a légkörön át, hogy a mozgás okozta surlódástól izzóvá legyenek, vajjon nem hűlnék-e ki azonnal, és ha kihűlnék (a mint hogy kell is történnie a dolognak), miként tartják meg élénk ragyogásukat, holott azt Groneman elmélete szerint csakis a surlódás-okozta hőség idézi elő?

Sámi Lajos.

A köszénrétegek képződése.

Williamson tanár a „British Association“ egyik közelebbi ülésén tartott felolvasásában következőleg adta elő a köszénrétegek képződését: Bár a nép általános hiedelme földünket mindenkor az állandóság és változatlanság megtestesülésének tartotta, fölösleges talán mondanom is, hogy e hiedelen a legnagyobb tévedésen alapul, mert bizony a mi öreg föld-nyánk a legállhatatlanabb és legváltozékonyabb teremtes volt, melyet valaha ismertünk, teljes életében. Sohasem viselte magát csendesen és nyugodtan. Ma is megtörténik, hogy némely vidéken, például a tűzhányó hegyek szomszédságában a föld, illetőleg a talaj, folytonosan föléled emelkedik,

ellenben másutt, például a burány-(korál)-lepte tájakon szakadatlanul, bár alig észrevehetőleg, sülyedt lefelé. Igy volt ez a legrégibb korszakokban is. A köszénrétegek, ugy látszik, hogy az több emelített, vagyis oly vidékeken halmozódtak egymásra, melyek szakadatlan sülyedésben voltak és addig-addig sülyedtek mind mélyebbre, míg végre a tenger felszínénél is alábra jutottak. Az ily területeken aztán addig halmozódtott föl a sok sár és iszap, míg a tenger tükrelve ismét egyenlő magasságra emelkedett és ekkor állt elő az a különös valami, mely a köszén-anyag képződéséhez már előlegesen mulhatatlanul szükséges volt, t. i. az ugynevezett kék sárreteg. Hogy ez a kék sár honnan és miért került oda, maig sem tudják a tudósok; de annyi kétségtelen, hogy valamint a kerti növények alkalmas és kedvező talajt igényelnek arra, hogy gazdagon tenyészhessenek, open ugy az a kék sár is legalkalmasabb és legkedvezőbb talajnak mutatkozott arra nézve, hogy abban a köszénkorszak roppant rengetegeit alkotó növények legnagyobb része buján tenyészszék.

E titkoszerű kék iszapban csirázta ki és vertek gyökeret ama növények láthatatlan termő porai vagy magvai, melyekből azután a köszén előállott, míg végre az iszapos talaj nagyszerű és majdnem forróvívi rengetegekké változott át. A mint az erdő mind jobban terjedt és nőtt, a himperek vagy magvak lehulltak a fákról, valamint a hervadt levelek és leszáradt ágak is, melyeket később maguk a kihalt törzsek követek; ily tehát tömördek növényi anyag halmozódott rakásra egy oserdők helyén. E növényi anyag idők folytával újból a tenger színe alá sülyedett, s ott elébb tözeggé, azután köszénná változván, az ily képződött réteg fölét ismét ama bizonyos kék iszap kerekedett, a melyen aztán megint új erdő állt elő, mely szintén osztozott előléi sorsában. A természet sohasem nyugvó oserőmek e folytonosan teremtő és romboló működése mindaddig ismétlődött, míg végre az említett különböző anyagok lassanként, ki tudja, hány millió év alatt, oly szikla- és köszénrétegeket képeztek, a melyeknek vastagsága három, négy vagy öt lából egészen nyolcz- és tizezer lábíg váltakozik.

A Kisfaludy-Társaság évi közülése.

Szépirodalmi társaságunk e hó 6-án tartotta évi közülést az akadémiá dísztermében. Ez már 27-ik közülése volt, s első közülése, mint olyan, melyben az alapító tagok közül többé senki sem vett részt. A társaság alapítói közül az utolsó Toldy Ferencz volt. Legrégibb tag jelenleg dr. Kovács Pál, Győrött, (1837-ből). A harminczéves évekből van még egy: Szekács József, 1838-ból. Ők ketten a társaság igazi veteránjai. A negyvenes évekből is már csak kilenczen vannak: 1841-ből Tóth Lőrincz, 1842-ből Lukács Móricz, Hunfalvy Pál és Szabó István, a Homér fordítója, 1843-ból Henszlmann Imre, 1845-ből Szligeti, 1847-ből Pulszky Ferencz, 1848-ból Arany János és Szűcs Dániel hellenista. A többi mind a mult és jelenlegi évtizedből való, még pedig a hatvanas évekből 31-en, s a hetvenes évekből nyolczan. Az ötvenes években nem lehetett választani, mert akkor el volt nyomva a társaság. Jelenleg valamennyi hely be van töltve, s az ötven belső tag közül 36 Budapesten, 14 a vidéken lakik. A tíz külső tag közül öt a hazában, öt pedig a külföldön. E külső tagok közt van négy német, két szerb, egy francia, egy angol, egy román s egy szláv író. A vagonnyi állás mult év végén 50,582 frtot tett földhitelintézeti záloglevelekben, alapítványokban és készpénzben.

A közülése 10 órakor kezdődött. Az emelvényen a társaság tagjai közép számmal jelentek meg, s a közönség sora sem voltak ily tömöttek, mint a korábbi években. Az emelvényen foglalt helyet Toldy gyászoló családja is. E elnöki asztalnál Lukács Mór elnök, ki öszbevegyült hajával élnéken emlékeztetett egy régibb irodalmi korszakra, Gyulai Pál alelnök, Greguss Ágost titkár és Beöthy Zolt második titkár.

Lukács Mór megnyitó elnöki beszédében kiemelte, hogy e helyet előtte oly férfiak foglalták el, mint Jósika Miklós, Eötvös József, Kemény Zsigmond és Toldy, a kiknek csak neveit szükség

emliteni, hogy a haza és irodalom iránti fényes érdemeiknek emléke mindenki lelkében feleléjen. Ezt érezve, elfogult lélekkel és hanggal szól e helyről. Meggyőződése, hogy megválasztását azon körülménynek köszöni, hogy nevezett jelesek kor- és munkatársra, sőt személyes barátja volt évtizedeken át. „Tisztelet illeti azon korszakot — ugymond — melyben Deák, Széchenyi, Wesselényi, Eötvös, Szalay, Teleki, Kemény, a Dessewffyék, Szemere, Vörösmarty, Toldy, az elhunyt mestereim és dicső barátain, kiknek körében én is gyengébb erőmhöz képest működni igyekeztem, lankadatlan erővel és kitartással küzdöttök politikai, irodalmi és társadalmi téren a haza, az emberiség és polgárosodás legszentebb érdekei mellett. A villám a felmagasló eszesokot szokta sújtani; a kéréletlen halál e dicsőket idő előtt elragadván, engem itt felejtett.“ Jellemzi aztán a néhány évtizedelt korszakot, melynek nagy és nehéz földadatai voltak a politika, társadalom, tudomány és irodalom minden terén. Kevesen voltak ama korszak írói, kevés volt köztük a szaktudós, s kevés is szentelte egész idejét az irodalmi munkásságnak. Hogy most magasabban állunk, mint ezelőtt néhány évtizeddel, az kétséget sem szenved. Sokat elértünk, a mit mi régiek elérhettünk csak kétévedre méltunk. De sok vívmányaink daczára mégis sok reménnyel szegényebbek lettünk. E vívmányok közül némelyek nem adták meg azt, a mit azoktól vártunk, mások kisiklanak kezeinkből. Meglehet azonban, hogy ő nagyon is szép színben látja ifjusága korszakát, s mint minden öreg, ugy ő is dicsérrője a mult időknek. De ha mindjárt aggasztónak találók is helyzetünket, nem szabad elesügedni. Legyen az ifju nemzedék jelszava: „Per aspera ad astra.“ Talán — ugymond beszéde végén — küzdenünk kell ismét örögeknek és fiataloknak, gyengéknek és erősöknek, nem csupán anyagi érdekeinkért, de nemzeti léte-lünkért is, irodalmi, politikai, ha kell hazterében is. Azon emberré vált vezéresillag, melyet éveken át határtalan bizodalommal követtünk és mely tévútra sola sem vezetett, e napokban végképen elhunyt; ha körülnézünk: nem találunk senkit, a ki helyét pótolhatná. De ha ember nincs, van elv, melyet szem előtt tartva, az élet minden viszontagságaiban tévútra nem térhet, végképen el nem veszhét sem ember, sem nemzet; elv, melyet különösen most, az arany-borjut imádó korszakban hirdetünk kell uton-utólen, minden embernek, minden alkalommal, mint megmentő evangéliumot, s ez elv: inkább mindenünket elveszteni, csak beesületünket nem; mert egyes ember és nemzet minden veszteséget kitartó erőfeszítéssel és a viszonyok kedvező fordultával helyre pótolhat, az elvesztett becsületet soha. Deák Ferencz meghalt; de tul fogja élni és eljen örökké nemzetünk becsülete, mely benne testté vált.“

Ez éljenzéssel fogadott beszéd után Greguss Ágost olvasta föl titkári jelentését. Mindenekelőtt kiemelte, hogy a társaság, mely először már harminczkét év előtt készítte el az irói tulajdonjogról törvényjavaslatát, 1867-ben ismét munkálalatot adott be ez ügyben, de miután sokáig várt hiába, a mult nyáron ez ügyet az akadémiá kezébe tette le, mely azt lefkessen korlátla fel. Jó reményeinket azonban ujabban kedvetlen hírek háborították meg, melyek szerint a kormány — miután kilencz évig nem ért rá a magyar író és kiadó jogait önhazájában biztosítani, — most egyszerre csodálatos sietséggel, szakértők meghallgatása nélkül, a külföldi íróit s kiadóit készülrészesíteni nagylelkü pártolásában, ez által az olvasmány drágasága ellen különben is panaszkodni szerető magyar közönséget a német könyvnyomók szolgálatába ki. Reményét fejezte ki aztán, hogy a kormány nem fogja létesíteni azt, mikép külföldi mű ne legyen magyarra fordítható a nélkül, hogy annak tulajdonjoga előbb meg ne szerzetetnek. Majd áttért a társaság mult évi működésének jellemzésére. Főlemlíti, hogy a társaság mult évben kapta meg a világtárlat haladási érmét, résztvett az andódi Czuczor-ünnepeleken s fölállítatá Kisfaludy mellszobrát a muzeumkerében; elősorolja a társaság könyvkiadásait, az úléseken fölolvastott munkálalatokat s az újonnan választott tagokat. Fájdalom — ugymond — a díszkapu, melyen ők belépnek, egyszermind a gyszkapu, mely alatt a társaság utolsó halottjainak temetése kivonult. Őt éve, hogy belső tag halálát nem kellett jelenteni. A halálnak e kimeletet annál

szomorítóbban ellensúlyozta a mult év sok vesztésege. Egymás után haltak el Kriza János, Szeberényi, Toldy Ferenc és báró Kemény Zsigmond, kiknek emlékeit külön ülésekben ünnepli meg a társaság.

Greguss itt fölállt, hogy megbiztatásához képest Toldy Ferenc fölött tartson emlékszedet. Négy év előtt — mikor szóló Toldy irói pályája felszázados évnapián üdvözölte — összes működésének képét, eszméjét igyekezett fölmutatni, míg most e hetven évre terjedő nagy életből, melynek úgy szólván minden órája üdvös munkával volt teljes, főleg azt szakítá ki, mi a Kisfaludy-társaság körében való működésére vonatkozik. Míg — ugymond Greguss — Homért hét város, Toldy hét név is több intézet valja a magáné: akadémia, egyetem, közoktatási tanács, egyetemi könyvtár, fővárosi képviselet, országos könyvtárak és a Kisfaludy-társaság. Valamint azonban Homér nem ama hét városé volt, hanem egész Görögországé, úgy Toldy is mindnyájunké. De ha verseny támadna fölötte ez intézetek közt: a Kisfaludy-társaság mondhatná el, hogy leginkább az övé volt. Ez a társaság az, melyért legtöbbet tett: megalkotta semmiből s gondját viselte élete fogytáig. A Kisfaludy Károly mun-

lára" című hangulatteljes költeményét. Közöljük belőle a következő szép sorokat:

Készülünk kelle a szörnyű csapásra;
Mégis váratlan ért az, s úgy lesújt,
Mint egy világnak összerokadása,
Hol mentő kart felénk vajjon ki nyújt?
Mindenki sir, magába rejte könnyét;
Ne kérkedjék gyászával senki se.
Halkan emelje e sir szent göröngyét
Bármelyikünknek búcsúzó keze:
Csekély rész jut csak egyre ily keservből,
S leroskad mégis mind a nagy tehertől!

Hol fejedelmek nyujtnak koszorúkat,
A polgárkoszorú ott beesesebb:
Mert vajmi ritkán járnak ám egy útat;
S ha járunk mi, az a Te érdemed!
Ki méltón fog majd Téged ünnepelni,
Hozzá hasonló nagy szellem lesz az.
Klío vésztjét kell kezébe venni,
S oly szép lesz mind, a mit mond, mily igaz.
Elhangzik addig gyenge szózatom, csak
Jel volt, hogy nem csak a nagyok sirattak.

Azután Rákosi Jenő olvasott föl egy szép-tani értekezést „Hamlet és Ophélie”-ről, azt állítva, hogy Hamlet nem az a tétovázó, tőprengő, tenni nem tudó alak, minőnek a világ hiszi, hanem

Egyveleg.

./ A tavaszi virágok. Az edinburgi növény-tani társaság egyik közelebbi ülésében érdekes vitakozás folyt a tavaszi virágok virágzásának idejéről, különös tekintettel azok különböző színeire. E vitakozás a társulat kertjében lévő virágok 26 évi gondos megfigyelésének és tanulmányozásának eredményén alapult. Az Angolországban honos 909 növényfaj közül 257-nek fehér, 238-nak sárga, 144-nek vörös, 94-nek bíborpiros, 87-nek kék s a többinek zöld és más színű virágai voltak. Ezek közül a kék virágok nyíltak legelőször, azután a fehér virágok következtek, azután a bíborpiros és zöld színűek, míg a vörösök és sárgák legutoljára nyíltak. A tanulmányozásra fordított 26 év alatt a virágzás időpontjai között különbség mutatkozott. Legkésőbbben állt be a kikelet 1853-ban és 1855-ben, mikor a virágzás ideje 30 nappal későbbben köszönt be a szokottnál, továbbá 1856-ban, 1857-ben, 1865-ben és 1870-ben. Ellenben az említett 26 év alatt legkorábban állt be a tavasz a következő öt évben: 1851-ben, 1858-ban, 1866-ban, és 1869-ben s végre 1874-ben, a mely utóbbi évben

Deák életéből.

Ez előtt másfél évvel Deák Ferencz amaz emlékezetes karszékben ülve, mely szobájában rajzunkon is látható, erről egy képviselőnek a következőket beszélte el:

„Ez előtt huszonkét évvel éreztem először, hogy szívbajom van. Nem vettem tréfára a dolgot, fölmentem Bécsbe s Oppolzerrel és Skodával megvizsgáltattam magamat, azonban őket azt állították, hogy nyugodt lehetek, nekem szívbajom nincs. De én éreztem, hogy van, s miután mindig azt hallottam, hogy a kik szívbajban szenvednek, azoknak a fekvés kellemetlen és zsöllyeszkében még legjobban érzik magukat: a zsöllyeszkét megcsináltattam azonnal. Igaz, hogy husz évig nem volt rá szükségem, de akármit beszéltek a doktorok — ime mégis csak belejutottam én abba.”

Deáknak, mint pártvezérnek, sok apró összezördülése volt Andrássy miniszterelnökkel. Nem személyes ügyek fölött, hanem kormányzati kérdésekben. A miniszterelnök, ha kifundált valamit, állhatatosan ragaszkodni szokott tervéhez még az „öreg ur” ellenében is. Igaz, hogy az öreg urnak csak egy szavába került volna Andrássy és kabinetét megkutatni, de ezt sohasem tette, hanem inkább ő engedett — ha mindjárt kedvetlenül is. „Hiába — szokta mondani — Andrássy nem enged, tehát nekünk kell engednünk.” S miután ez engedékenység sokaknál feltűnt, Deák egy alkalommal így adta elő ennek indokát:

„Tányérunk elég van, ha egyet-kettőt eltörünk is, nem baj; — de leveses tál csak egy van a háznál, ha azt eltörjük, nem vehetünk elő másikat.”

Deák lassu és mély megfontolással szokta megérlelni politikai nagy terveit, s ha megérlelte őket, rendületlenül állott mellettük. Nála a nagy tervek egyes kisebb részletei is rendszeren készen állottak már, mielőtt azokat napvilágra hozta volna. A gondolatok formulázását azonban — beszéd közben — rendszeren a véletlenre s csodálatosan rendszeres gondolkodásának szerencsés folyamatára bízta. Ellenben Ghyecz Kálmán mind a politikai tervek megállapításában tőprengő, mind országgyűlési beszédeinek készítésében rendkívül óvatossá volt. Tárgyalások közben Ghyecz Kálmán rögtönözött módosítványokkal soha elő nem állott.

A koronázás alkalmával, midőn Deák Ferencz a királyi esküförmőt már megállapította, oda megy hozzá Ghyecz Kálmán, s a nemzeti jogok erősebb hangsúlyozásának céljából három-négy szóból álló módosítvány felvételére kérte őt.

Deák megnézte a módosítványt s rögtön kijelenté, hogy azt elfogadja. Kijelentésére Ghyecz tűnődve ekké szót hozza:

„Csakugyan jó lesz a módosítvány? Biztos vagy abban, hogy e módosítvány értelme ki nem forgatható, s valamikor károsan magyarázható nem leend? Megnyugszol te e módosítványon?”

Deák szelid humorral nyugtatá meg a saját módosítványa felett tűnődő Ghyecz Kálmánt, elsorolván azon okokat, melyek őt annak elfogadására indítják. Távozáskor így szólott hozzá Ghyecz:

„Szerencsés ember vagy te barátom, a te nagy elméd rögtön megtalálja a megoldást és lelki megnyugvásod azonnal helyre áll; lásd én e módosítvány miatt, hogy vajon jó lesz-e az, vagy nem, két éjszaka már nem tudtam aludni.”

„No csak aludjál nyugodtan” — vigasztalá Deák Ferencz.

Mikor a vacsorapárt már megszervezkedett, odamegy egy képviselő Deákhoz.

„Kedves urambátyám — szól — ezt a vacsorapártot ki kell zárni pártunkból. Itt bent örökös zavart csinál, oda kiinn nyom nélkül elvész. Erősebb disciplinát kellene tartani a pártban. Lásza urambátyám, a Tisza-párt úgy áll, mint egy ember, mert Tisza Kálmán az ellentézetű embert nagyon hamar kizárja köréből. Miért nem teszi ezt maga is?”

„A pártfegyelem — ugymond nyugodtan Deák — nem egy és ugyanaz többségnél és kisebbségnél. Ha a kisebbség az erős pártfegyelem által egyeseket kizár kebeléből, azért ő csak kisebbség marad, és a dolgok rendje nem változik; de ha a többség az erős pártfegyelemmel annyit talál kizárni magából, hogy véletlenül kisebbséggé válik: az a dolgokat fenekestül fel-forgatja.”

E felvilágosításon megnyugodott a képviselő, csak azon tűnődvén, hogy a manóba neki eszébe nem jutott ez az egyszerű megoldás!

A Majláth-Sennyey-kormány utolsó napjaiban, úgy szólván akkor, mikor az Andrássy-kabinet kinevezetése már-már küszöbön állt, ép az utolsó napokban neveztetett ki az esztergomi primás.

Midőn a Fölségnél a felelős kormány kinevezéséről volt szó, a hercegprimás egy nagy reprezentatív terjesztett a fölség elé a kultusz-miniszter kinevezése ügyében, állítván a többi közt, hogy a magyar király mint „apostoli király”, gyakorolja az egyház fölött a legfőbb védelmaságot, ezt a jogát tehát egy felelős miniszternek, ki esetleg protestans és zsidó is lehet, ellenjegyzésétől függővé nem teheti.

A király gondolkozóba esett s megkérde e tárgyban Majláth György kancellárt. A kancellár hivatkozott a 48-iki törvényre, hangsúlyozván, hogy e törvény a kultusz-miniszter és egyéb miniszter közt különbséget nem tesz. De a királyt ez sem nyugtatá meg, hanem szükségesnek látta Deák Ferenczét megkérdezni.

Deák Ferencz a királyhoz menvén, a király előadá a kérdést s megismerteté az „öreg ur”-al a hercegprimásnak az apostoli királyi címre vonatkozó nézetét.

„Hogy ez a szó: „apostoli király” mit jelent — ugymond Deák Ferencz — azt én Fölséges uram nem tudom. Hanem azt tudom, hogy egykor Hunyady János az ország kormányzójává választott s királyi jogok gyakorlására feljogosított. Ugyanezeker közte és a római pápa közt egy praelatus kinevezésénél vizsál tört ki. Hunyady a többi közt így irt a pápához:

„Engedje meg szentséged, hogy ezen ország szabadságán elenyésztesével a szentszék iránti hűsége is el fogna enyészni.” A római pápa e levélre megengedte Hunyady Jánosnak a praelatus kinevezését. Ebből tehát — fejezte be beszédét Deák — azt következtetem, hogy ha Hunyady János, a ki sem király nem volt, sem apostoli nem volt, a szentszék beleegyezése mellett is gyakorolhatta a legfőbb patronatusi jogokat: akkor ezen jogok nem az apostoli királyt, hanem Magyarország királyát illetik, a ki tehát vallásos lelkiismeretének sérelme nélkül követheti a törvényt.”

A kultuszminiszter kinevezése pár nap múlva megtörtént.

Deák családi és rokonsági összeköttetéseiről sokat beszéltek a lapok, de tiszta és világos képe a család rokonsági kiterjedésének mindeddig nem volt összeállítva.

Illetékes helyről vett adatokból megkísértjük mi az összeállítást a következőkben:

Nagy Iván (a „Magyarország családai”-ban) csak azt írja a kehida Deák családról, hogy Zalamegye egyik legjelentékenyebb nevű családja. Elődei többnyire megyei hivatalokat viseltek. Antal Zalamegye alispánja s 1825. és 1830—32-iki országgyűlésen követe. Meghalt 1842. június 20. s ezután Deák Ferenczről néhány életrajzi adatot jegyez föl. Ugy tudjuk, hogy Deák maga vonakodott adatokat szolgáltatni magáról és családjáról.

Ami összeállításunk kezdődik Deák Ferencz nagyapjával, kinek neve:

Deák Gábor, neje Hertelendy Anna. Ezeknek két fiok volt: Ferencz és József. Ezen Ferencznek neje volt Zsibrik Erzsébet, ki gyermekszülésben halt el, hagyván férjére Antal, Jozsefa, Klára és Ferencz (a mi Deák Ferenczünk) nevű árváit.

E négy testvér közül Deák Antal meghalt gyermekek nélkül; Jozsefa férjhez ment Nemeskéri Kiss Józsefhez, Klára pedig Oszterhuber Józsefhez, a pusztaszent-lászlói birtokoshoz.

Deák Ferencz legközelebbi rokoni (testvére gyermekei és unokái) azok, a kik Nemeskéri Kiss József és Deák Jozsefa házasságából származtak s ezek:

Kiss Eduárd, Kiss Zsigmond, Kiss Vince, Kiss Anna (Molnár Ferenczné), Kiss Emma (Nedeczky Lajosné, Nedeczky István képviselő, Nedeczky Ferike és Emma anyja), Kiss Kata (Szeniczey Ferenczné, Szeniczey Ödön országgyűlési képviselő anyja). Ezek állottak vér szerint legközelebb Deák Ferenczhez, azonban a családi gyászjelentés kiadását csak Kiss Eduárd, Kiss Zsigmond és gyermekei eszközölték; a többiek, gyengéden, az ország gyászával egyesítették a nemzet halottja utáni fájdalomukat és kegyeletüket. Anyja után első unokatestvére volt Deák Ferencznek, Zsibrik Antal őrnagy (Deák anyja testvére fia), atyja után pedig szintén maradtak unokatestvérei.

Említettük, hogy Deák apjának, szintén Deák Ferencznek, volt egy öcsese: Deák József, zala-tárnoki lakos. Ez az ág népesebb volt, mint az időse testvére. Deák Józsefnek volt hét fia és három leánya; a fiuk voltak: György, József, Károly, Gábor, Lajos és Mihály (egy fiutestvér nevét nem tudhatuk meg); a leányok: Teréz, Kata és Szidónia. Ezek közül György és József azok, kikről lapunk mult számában (86 l. 2-ik hasáb) az van említve, hogy Deák Ferencznek talán nem is voltak rokoni, holott ime első unokatestvérei voltak. Ezek közül még Lajos és Szidónia vannak életben; s a többi testvérek közül némelyik után maradtak hátra gyermekek. Deák Katát kell még felemlitenünk, mint a ki az ötvenes évek alatt többször volt Deák Ferencznek ápolója, ha az „Angol királynő”-ben valami baja fordult elő. Kata, hívásra vagy hivatalanul is, mindenkor szívesen megjelent nagy hírű rokonánál s neki soha sem alkalmatlanokodott kérésekkel, bár egyszerű helyzete mellett egy ideig páholynyitogató volt a nemzeti színháznál) ezt épen nem lehetett volna esodálni.

Deák Ferencz és Deák József testvérek (Deák apja és nagybátyja) között valami örökségi egyenletenség is forgott fenn. Deák Antal halála után azonban Deák Ferencz a kérdést (mely talán már perre is került) a legszebben kiegyenlítettte s így a kehida és tárnoki ág újra kibékült.

Ennyi az, a mit Deák rokonsági összeköttetéseiről megtudhattunk.

Deák Ferencz utolsó betegségeiben is hasonló volt önmagához: türelmes, igénytelen, nem követelő. Soha egész betegsége alatt egy zúgolódó szó el nem röpített ajkáról, még legnagyobb szenvedéséi között sem. A mint pedig egyikissé jobban volt, azonnal kész volt a tréfára és enyelgésre. Hű ápolónőit az új év közeledtével mindig biztatta, hogy a farsangtól ne féljenek, mert ő férjhez adja őket. Halála előtt három héttel nagyon rosszul volt; kábultság fogta el s el volt aleva egy ideig, úgy hogy szemei is lecsukódtak. Környezete megrémült s halálától félt. Alig tért magához: ekkor is enyelgés volt a legelső vizsgálató szava. „Megijedtetek ugy-e? — kérdé. — Bizony betekintettem egy kicsit a

DEÁK SIRJA.

kái jövedelméből s aláírásokból, a kiadás költségein fölül, kétezer forint maradt meg, melynek kamatait — Toldy indítványára — elhatározták költői és széptani pályadíjakra tűzni ki. Így 1836. nov. 12-én támad a kör, mely fölveszi a Kisfaludy nevet s 1838-ban tartja első közülését, Toldy adván elő abban a társulat keletkezésének történetét. S ő az, a ki aztán folyvást tágitja és fejleszté e kört, számos művet ad és adat ki, indítványoz, értekezik, bírál, a magán-társaságot nyilvános intézette emelteti, az elnyomatás éveiben egymaga végzi dolgát s viseli gondját, aztán újraeszeszi s egész halála napjaig legmunkásabb, legtevékenyebb tagja marad, az utolsó években mint első elnöke. Szóló aztán érdekesen fejté ki, hogy mindaz valósult, mit Toldy, mint fiatal ember ohajtott. Elérte, hogy a magyar nyelv uralkodóvá lett az országban, hogy az egykor kicsinyelt magyar írók az egész nemzet büszkeségévé lettek, hogy fölépült az akadémia palotája stb. „Toldyról emlékezve — mondá beszéde végén Greguss — nem kívánhatunk jobbat újra szorongatott hazánknak, mint azt, vajha gyermekei mind oly honfiasak, oly munkások és oly boldogok lennének, mint ő.”

Az éljenek elhangzása után Zichy Antal olvasta föl meghatottan „Deák Ferencz halá-

ellenkezőleg „gyors elhatározások embere.” Hamlet és Ophélie szerelméről azt magyarázta ki, hogy Hamlet szerelemből távolította el magától Ophéliát, hogy szörnyű boszúja őt is romjai alá ne temesse. — A tetszéssel fogadott értekezés után Gyulai Pál olvasta föl „Sylvester éjszakáján” című művészi formába öntött, átérzett elégiáját, melyet éljenzéssel és tetszészajjal fogadott a közönség.

Végül Beöthy Zsolt másodtitkár tett jelentést a pályázatok eredményéről. A jelíges levelek felbontása után kitűnt, hogy a szépprózai díjat Szász Károly nyerte el „Toldy Ferencz” című szónoki beszédével. A dícséretre méltott „Bajza József” szerzője Négy László. A közönség mindkettőt megeléjente. A költői beszély pályadíját az „Egy szép asszony” szerzője nyerte meg. A felbontott jelíges levél kihirdetésénél egy kis tévedés történt. Az volt bele írva: „Fejes Istváné.” Ezt azonban Fejes Istvánnak olvasták, s mindenki megeléjente az írót. A tévedés azonban csakhamar kitűnt. A pályanyertes mű szerzője Fejes István sátoralja-ujhelyi ref. lelkész, ki előbb is érdemmel munkálkodott már az irodalom terén. A jelentés fölolvastása után a közülés véget ért.

a növények virágzása a szokott időnél 23 nappal állt be korábban.

./ Arisztokrata republikánusok. Észak-Amerikának jelenleg élő nemzedéke, úgy látszik, kezdi háttérbe szorítani a testvériség és egyenlőség republikánus elvét. Az ősi családák kutatása (— ha nincs: megteremtése) czimere koszik, pecsétgyűrűk, levélpapírok s, több efféle ódai csecsebecsek használata egészen divatba jött náluk egy idő óta. Egy szatyrikus hajlamu írlandi, hogy e nevetéses hinságot kigunyolja, családí kocsijára szintén pajzsos czimert festetett, a melynek „mind a négy szegletén fővésben lévő s hatalmasan párolgó burgonyás fazék látható s e fazekak fölött egy-egy füles bagoly terjeszti szét szárnyait; az egész czimer fölött pedig egy kéz látható, mely villába szurt nagy burgonyát tart s egy szalagon e fölírás olvasható: S e m p e r p a r a t u s!

./ Francia ajátosság. A Franciaországban évenként eladott aranyos és ezüstös olvasók, szent célny vagy tárgyú érme és egyéb szent apróságok értéke két millió forintra megy.

másvilágba!" Kovács Lászlónak, a képviselő-házi háznagynak, ki — mint legbizalmasabb embereinek egyike — mindenkor szívesen teljesítette Deák megbízásait és sokszor járt el az „őregur” dolgaiban: mindenkor egy-egy „hatost” szokott adni fáradsága díjában, mikor képviselő-házi napidijait és lakáspénzét személyesen át-szolgáltatta. Most is megadta neki (újév után) utólag „a mit megszolgált”: két szép fényes hatost.

A mult nyáron és őszön, — a mint egy-egy kissé jobban érezte magát, párszor remélte, hogy meg bemehet, a képviselőházba. Csak azon töprenkedett, hogy ő már nem is tudja magát ott tájékozni. „Hiszen ő már a házszabályokat sem tudja! Még megéri, hogy a valamikor fel-szólal: rendre utasítják, mert ő már nem tud semmit az újabb tanácskozási rendről.” Meg is parancsolta Szeniczey Ödönnek, hogy szerezzen neki újabb házszabályokat, hadd tanulja meg, hogy „szégyen ne érje vén fejét.” Meg kell jegyez-nünk, hogy korábban, ha a házszabályok felett vita támadt: csak Deáknak kellett felszólalni s azonnal belátta mindenki, hogy ő az egyetlen, a ki a házszabályok minden rendelkezését és vonatkozását teljesen ismeri s minden szónak tudván czélzatát: felszólalása minden kételyt eloszlatólag megvilágosította a homályt s elosz-latta a félreértés lehetőségét. Az ujak tanulmá-nyozásához már kevés kedve volt.

A gyermekeket mód nélkül szerette Deák Ferencz s valódi gyermek tudott velők lenni. E nemes természet egész holtáig elkísérte. Aján-dékok, meglepetések mindig voltak nála készen a kicsinyek számára s még a mult decemberben is hozott egy nagy Mikulást (krampuszt) Széll Kálmán kis leányának, kinek karácsonyfáját is a maga szobájában állította fel, hogy a gyer-meki örömben gyönyörködhessek. Szeniczey Ödön kis leánykája is egyike volt becézének s (jellemző a gyermeki ragaszkodás nyilatkozása!) e három éves kis gyermekkel nem bírják elhi-tetni, hogy Deák Ferencz meghalt!

Betegsége óta is sokáig fenn szokott maradni, mint egészsége korában. Mikor aludni akart, rendszeren megszólalt: „Késő van már; most lefe-küdjünk!” a mi annyit jelentett, hogy egy pár meleg darab ruhát adott rá s kitölték a magók szobába. Hogy minél kevesebbet szoruljon ápolóira, mindenféle felfedezéseket kigondolt. Magához esatolta az olvasó könyvet, hogy ha leessik, maga is felvehesse, az asztalt pedig a karosszékhez köttette, hogy ha eleszik: maga is visszahuzhassa. Éjjel nem igen tudott aludni, de ha az ápolónok valamelyike fel talált ébredni s oda ment hozzá, hogy segítsen neki: csaknem mindig kedve ellen volt. Még nekik sem akart alkalmatlanságot okozni. Megpirongatta őket, hogy csak aludjanak tovább; semmi szüksége rá-jok. A karszék egészen saját tervezete szerint ké-szült s minden oldalról toldozgattatta a kár-pitossal, a mint kényelmesebb helyet csinál-hatott magának e kénytelen ülőhelyzetben. A szobába kandallót tétetett, hogy állandó legyen a szellőzés a szobában; de hogy a nyílt tűz kárt ne tegyen: mindig kéznél tartatta a vizet. Különösen az asszonyok ruhája miatt félt a nyílt kandalló tüztől. „Szelesek az asszonyok; valamelyik lángot kap! A víz mindig ott legyen a kandallónál!”

A jó kedv, a lélek derüje s az enyelgő humor igazán a sirig kísérté. A kik ismerték, tán hamarabb elfelejtik, a mit a „nagyban”, a mint azt, a mit a „kedves emberben” vesztettek.

A legkedveltebb világítószér.

II.

A Kárpátok sok petroleumot tartalmaznak. Valóban e hegység nemcsak, hogy hazánk véd-falát tekinthetők ellenséges hatalom berontásai ellen, hanem a természet kincseinek valódi és kifogyhatlan tárházát képezik. A kősz, a vas, az opál, a szén, arany és ezüst, réz és kobaltot kívül még petroleumot is adnak, míg hátu-kon a legszebb erdők lombja virít, fája messze földön ismeretes; természetes fürdői pedig a világ minden tájékaírói csalogatják a szenvedő és mulatnivágyó embereket. Az is bizonyos, hogy a tövükből kiszivárgó kőolaj a szomszéd Lengyelországnak már most is hatalmas jövedelmi forrásul szolgál, úgy hogy ezen petroleum az amerikaiakkal versenyez. Humburg mindenestre követelték el vele, mert a horciókon holmi angol-amerikai czégek és feliratok pompáznak. És mi hűségesen fogyasztjuk a lengyel petroleumot az amerikai helyett; pedig az amerikai sokkal finomabb.

Északamerikának majdnem 3 millió négy-szög kilométernyi területén fordul petroleum-forrás elő. Alabama, Georgia, Kentucky, Mary-land, Ohio, Pennsylvania, Tennessee, Virginia stb. mondhatni kátrány és petroleum áztatta talajjal bír, melyben ha vizet keresve kutatás valaki, bizonyosan petroleumra akad. Az amerikai források kezdetben mesés gazdagsággal keesgettek a birtokosokat, mert csakugyan roppant jövedelmet is hozott az új világító szer, és mintegy versenytársa ígérkezett lenni a kifogyhatatlan kőszénnek. Most azonban, mint fentebb is lejezve volt, a gácország hatalmas versenytársa kezd lenni, különösen nálunk, a hol a határvámonok hamis bevallás folytán Oláh-ország felől, mint olajkeverék behozva, igen kevés harminczadot fizetett. Azonkívül Német-országunk alig van oly provinciája, melyben kőolajforrás nem volna: Elzász, Württemberg, Braunschweig és még sok más tartományt dicsé-kedhetik vele, hogy kőolaja van. És egy ily forrás valóban nagy kincs, mert terményét roppant sokfelére lehet használni: aszfalt, paraffin, gépköcs, világítóanyag, festőszér (anilin), sőt még a cukorkák (bombs) készítéséhez szükséges anyagok is kikerülnek belőle.

Világra szóló jelentősége leve, már e kül-detésénél fogva is következik, hogy mindig olesóbbá lesz; így eleintén igen drága volt: 24—26 krajczárjával lehetett kapni fontját, míg most 11, sőt nagyban néha 8 kron is vehetni.

Talán épen e drágasága miatt nem tudott versenyezni kezdetben az olajjal, de meg félték is tőle, hirtelen gyűlölkönségre miatt. Veszede-lmes világító szernek tartották, mely magától is meggyulad és szétrobban. Ez azonban csak akkor történik meg, ha a lámpát nem tartjuk kellőleg tisztán. Ilyenkor meggyulad a petroleum és a moho élenyülés alatt a benne levő kőny az élenyvel durrléte képez, mely azután szétveti a lámpát s gyújt mint az égő szurok.

A petroleumtól való félelem, ha kellően tisztán tartjuk a lámpákat és belet, és ovatos-kodunk, hogy az égő lámpa fel ne dőljön, — nines kellően indokola; mert hát feldőlve a leg-tisztább virágolaj is meggyulad és a könnyű szö-veket, minők a nők ruhái, legtöbnyire elégeti, azonkívül, minthogy használata igen gazdaságos, azok is tanulhatunk egy kis figyelmet e világító szer kezelése iránt. Bizonyos, hogy a petro-leum a leggazdaságosabb világítószérnek nyil-vánult eddig, és ez elégséges arra, hogy minden előítéletet megszüntessen maga iránt, és hogy az emberek megtanulják a vele való bántást.

Ha csupán veszélyességét tekintjük, akkor jobban felhetünk a légszestől, melynek nem csak elégett gözei ártalmasak az egészségnek, de gondatlanságunk folytán, ha nyitva hagyjuk a csövet, robbanás veszélyének is ki vagyunk általa téve.

Hogy a petroleumégetés gazdaságos-e, arról úgy győződhetünk meg legjobban, ha tudjuk, hogy lámpánkban egy bizonyos idő alatt mily súlyegység ég el belőle. Ezt elméletileg biztosan meghatározni nem igen lehet, s csakis gyakor-latilag; mert ugyanazon bélszélenség és vastag-ság, és ugyanazon kőolaj-minőség mellett is, két különböző légvonatu lámpában két különböző mennyiség fog el. A ki azonban meg akarja tudni, hogy az ő lámpájának mily fogyasztási

képessége van, — mérje meg, hogy egy óra alatt mily súlymennyiség fogyott el a petroleumból. Ha ezt tudja, akkor kiszámíthatja havi, vagy évenkénti petroleumszükségletét is.

A vasutak példája legszembeütőbb bizo-nyítványa a petroleumégetés gazdaságos voltá-nak. Ezeknél minden oly lámpa, mely szilárd talapon áll, tehát nem kézi lámpa, a mivel t. i. jeleznek, petroleumra van készítve; már pedig ilyen lámpa 70—75 százalékát teszi a vasutnál levő összes lámpáknak. A világítási tartam pedig 4133 órát, vagyis az évnek majdnem felét teszi. Képzeltető, mennyi petroleum fogy el csak a magyarországi vasutaknál évenként, s ha egyéb nem volna is, egy maga a vasut is elegendő lenne a petroleumhasználatot virágzásra emelni.

Hogy a világítási szérak lajstromából épen a petroleum jutott itten élesebb bonczák alá, ez csak onnan magyarázható, mert mostanában az uralkodik a legnagyobb földdarabon. A lég-szész csak nagy városoknak jut osztályrésztül, s ott is leginkább a kereskedelmi üzletek és csar-nokok és nyilvános helyek vagy utczák kivilági-tására szolgál; de a tudós asztalán, a mester-ember egyszerű műhelyében és most már az utolsó parasztházban is a petroleumlámpa osztja nyájás világát; az foglalja el esténként a legfőbb helyet.

A petroleum ez általános uralmának tartamát most még nem lehet határozottan meg-mondani, de megtörténhetik, hogy az ő világánál egy gondolkozó fő ismét más, újabb világító anyagot talál föl és terjeszti világá, s akkor a petroleumra úgy fognak visszatérteni, s talán úgy fogják becsülni, mint most a póklámpát vagy mécsét. Csak az a vizsgálat az egész dologban: ha lesz újabb és elterjedtebb világító-szer, akkor az természetesen még jobb lesz és még olesóbb lesz, mint a petroleum.

Posta Sándor.

A kegyelet hetéről.

○ Még nem száradt fel a könyv szemünkben nagy halottunkért. A nemzet gyászának általános manifesztációjából csak egy részlet a február 3-iki nagyszerű temetés és a február 6-iki meg-ható requiem. Ezekben még inkább csak a főváros, az ország szíve beszél. De ezen a héten beszél már az ország s Kárpátoktól Adriáig gyászjelvényt visel a magyar.

Lelek városok adakoznak Deák Ferencz emlékszozára, jötekonny intézetekben alapítványokat tesznek nevére, s ha összeállítanak azok sorozatát, kik a nemzet fájdalmának kife-jezést adtak: alig maradna hatóság, megye, város, község, egyesület, intézet, társaság föl-említésenül. A „legelső magyar ember”-től a legutolsóig mind egygyé lett a gyászban.

És hogy a kegyelet e megható munkája méltó betetőzést nyerjen, az országgyűlés be fogja igtatni törvénykönyveibe legnagyobb pol-gára emlékét. Maga az egykori ellenfél, most a kormány feje, Tisza Kálmán terjeszté be a ja-vaslatot.

A nagy halotthoz méltó ünnepeletés ez. Ki fogna tiltakozni ellene? Volna egy, a ki tiltakoznék minden bizonynyal; de az már nem fog tiltakozni... mert nem lehet neki. Deák Ferencz maga.

Avagy nem emlékeztek-e már a képviselő-háznak 1866. márczius 14-én tartott XXXIX-ik ülésére? Deák Ferencz emlékezetes felirata benyújtatott s Deák február 22-én tartotta mellette monumentális beszédét. És a fentebbi ülésen a képviselőház ősz elnöke feláll s a ház mély esendje közt imígy szól:

„Engedje meg a tisztelt ház, hogy a ház tanácskozásait néhány percze megszakítsam. Egy igen kellemes felszólítás érkezett hozzám, melynek megkivánok felelni, mielőtt napirende térnék. Kisujszálláson a nagykunok polgári köre megkért, hogy áthatva Deák Ferencz nagy érdemei, különösen febr. 22-én tartott ország-gyűlési beszéde által, a ház színe előtt adnék át a t. férfinak egy emlékiratot, ha az a ház szá-

bályaival nem ellenkezik. Nem ellenkezik a ház szabályaival oly férfin megtszíteltetésé, kit a haza a bizalom lehető legmagasabb fokára oly méltán emelt. Én tehát örömmel hódolok a kívánságnak. Az eszme egy kis köré, de az ér-zés, mely szülte, az egész országé, az egész hazáé. Átadom tehát e ház színe előtt az emlé-kirotot; átadom egy napon, melyen igen tisztelt hazánkfia érdemeinek hervadhatatlan koszoru-jába ismét egy szép virágot fűzött; átadom azon kívánság kísérétében, hogy istenünk, teremőnk őt hazánkknak soká, igen soká tartsa meg.”

Igy az elnök. S a ház, a komoly, méltóság-teljes országgyűlés lelkes éljenzésben tört ki. Az elnök készült emelvényéről s az ország törvény-hozóinak tapsai közt nyújtotta át a „haza böl-ésének” az emlékiratot. Egy szív, egy lélek volt ott minden ember. Ki mondott volna ellent e megérdemelt ünnepeletésnek?

Ott volt Deák Ferencz. Arczán meglátszott a mély meghatottság, midőn a tapsvihar és éljenzés elcsendesültével felállt és szót emelt:

„Nem keresek, mert nem is lennék szava-kat — ugymond — e magas megtszíteltetés megköszönésére. Csak képviselő állásomban engedjek meg, hogy egy észrevételt tegyek. Igen nagy köszönettel fogadom a t. elnök ur szíves-ségét s az emlék átadását; de csak azon fölte-tellel, hogy mind a jegyzőkönyvben, mind álta-lában közöttünk is úgy álljon a dolog, hogy ez a följegyzett ülés után a képviselők körében ugyan, de nem az országos ülésben történt. Mert egyes embernek akárminő érdemei megtszítel-tetése egy körből, egy kerületből nem az ország-os tanácskozások körébe tartozik. Az országos tanácskozások — mondá — magasabban állanak minden egyes embernél, akárki legyen az. Ismétlem tehát, hogy mély köszönettel fogadom a megtszíteltetést, azon kérest tevéen hozzá, hogy a mi most történik, ne úgy tekintessék, mint országos ülésben, hanem mint a képviselők baráti körében történt esemény.”

Ime ezt mondá Deák. Egymaga az oppo-sitio s mégis — ő a többség, mert nézete győz. A megtszíteltetés ténye jegyzőkönyvbe nem került. Vajon ezeket mondta volna-e Deák, ha nem az ő, de más valaki érdemeinek elismerése jött volna ily módon szőnyegre? Vajon azt mondta volna-e, közmondásos igazságszeretétét ismerve: „Vegyük ezt, ne úgy, mint a mi orszá-gos ülésben történt”, ámbár in optima forma ott történt „a baráti körben”, a mint azt az országgyűlési napló 1865—68 évi I. köteté-ben olvashatjuk?

Most nem egy kör, nem egy kerület nyujt át Deáknak emlékiratot. Az ország, a nemzet, annak törvényhozása: király és országgyűlés együttes akarata ohajtja beigtatni az ő emléke-zetét Magyarország Corpus Jurisába, mely Deák Ferencznek bibliája volt, s melyet ő sokkal job-ban ismert, semhogy ne tudná, hogy abban for-mális törvényeken kívül egyebet is bejegyzett a korszellem, az a nagy szerkesztő, mely e nagy könyvet századok során át szerkesztette.

S be fog igtatanni, hiszszük, hogy egy-hangulag, ellenmondás nélkül és nem lesz op-positioja; mert az egyetlen, a ki ily indítvány-nak opponált volna — fájdalom — nines többé.

Irodalom és művészet.

— Deák Ferencz összegyűjtött beszédeinek sajtó alá rendezését Gyulai Pál vezetése alatt meg-kezdék Könyi Manó, az országgyűlési gyorsiroda fő-nöke és Eötvös Károly. A beszédait Deáknak nemcsak az országgyűléseken elmondott beszédeit fogja tar-talmazni, hanem magában fogja foglalni a me-gyei bizottsági gyűléseken elmondott beszédeit is, melyek országos kihatással voltak. Ez utóbbiak összegyűjtésére és egybeállítására Szukics zalai alis-pán vállalkozott. A gyűjtemény jövedelme az írói segélyegylet tulajdona lesz, melynek Deák összes műveit ajándékozta. — Csengerj Antal, ki az aka-démiai emlékbeszédet is valószínűleg tartani fogja

Deák Ferencz fölött, egy élet- és jellemrajzi tanul-mányt fog írni Deákról, mint a ki az utóbbi évtize-dek alatt, kivált az ötvenes évek vége óta, legköz-elebbi politikai összeköttetésben állt Deák Ferenczcel. A művelt magyar közönség nagy érdeklődéssel vár-hatja e beces műveket.

— A Franklin-társulat előfizetési felhívása egy „Deák-album”-ra mai számunkhoz van mellékelve. Miután e vállalat, melynek kiváló iróktól és művé-szektől kerülő, s az ünnepeles alkalom magaslatán álló dus tartalma nem szorul ajánlatra, — valószí-nüleg érdemelt pártfogásban fog részesülni: a tár-sulat a tiszta jövedelem jelentékeny részét Deák-alapítvány czimén az írói segély-egyletnek ajánlta föl. A nagy halottnál inkább senki sem tisztelte, becsülte, méltányolta az irodalmi munkásságot, s ép oly igaz az is, hogy a mit a nemzet, köteles haláljából, Deák Ferencznek még életében nyújthatott, a sajtó és iro-dalom szolgált ebben első és leghatályosb közvetítőül, minthogy ennek elismerése, tapsai és koszorui elől még a haza bölesének megközelíthetlen szerénysége sem volt és lehetett kéves elzárkózni. Ohajtjuk, hogy e példát mások is kövessék, s hogy Deák sirja ezáltal ne csak a hazafiság, de egyuttal a jötekönyság oltá-rává avattassék föl, melyen époly tiszta lánngal, örök lánggal lobog — kell hogy lobogjon, — a haza és felebaráti szeretet, miként egykor a mindnyá-junk által egyenlő fájdalommal siratott nagy és dicső férfiú nemes szívében lobogott vala milliókat lelke-sítő, milliókat boldogító példa gyanánt.

— „Deák Ferencz emlékezete” czimű díszmű-vel készült kiadni Ráth Mór, Deák lakhelyeinek s éle-téből vett jeleneteknek aquarell-képeivel. Maga Ráth Mór is ír bele „Deák Ferencz és bensőbb körére vonatkozó visszaemlékezéseket.”

— Új könyvek. Az „Athenaeum” kiadásában megjelentek: *Jókai Mór* legújabb nagy regénye: „Az élet komédiásai”, mely Erzsébet királyné ő Felsőgé-nek van ajánlja; hét kötet, ára hét forint. — *Doone Lorna*, angol regény, írta *Blackmore*, fordította Mudrony Pál, négy nagy kötet, ára 4 ft. — *Tit-marsch Sámuel históriája*, *Thackeray* híres regénye, fordította ifj. Szinnyei József, ára 80 kr. — A Kis-faludy-társaság kiadásából: *Gopoltól* „A revisor”, vigjáték s „A revisor megoldása” egy felvonásban, oroszól fordította s a költő életrajzával bevezette Szentkirályi Albert, ára egy forint. — *Deák Ferencz élet- és jellemrajza*, 52 lapra terjedő füzet, ára 30 kr.

— Dr. Barna Ignác ismét egy klasszikus munkát ültetett át a latin irodalomból. Még alig egy éve jelentek meg fordításában Horatius ódái s már *Decimus Junius Juvenalis* Satiráit mutatja be sikerült fordításban a magyar közönségnek. Juve-nalis a legélesebb és legkiméletelebb satirikusa a római irodalomnak, ki a közérkölesök s a magán-és családéletbeli tisztesség hanyatlása fölött elkeser-vedve: a legmaróbb gúnnyal ostorozza kora bűneit. Kiméleteleul feltárja Róma minden osztályának, de főként az előkelő világnak aljasságait; lerántja az álarcot a képmutató bűnösökről s nines oly titkon üzött feretlen, mely éles szemei elől elrejtőzni képes volna. Természetesen találjuk ezekből, hogy könyve nem ifjakknak s főként nem nőeknek szánt olvasmány. Figyelmezteti is a lelkiismeretes fordító olvasóit, hogy a kik Róma hanyatló korának fer-telmeiről hallani sem akarnak: azok a II., VI. és IX. satirikus olvasásától tartózkodjanak. Szükséges-nek is látszik e figyelmeztetés, mert ha Juvenalist egészen hiven akarta adni a fordító: azon részleteket sem mellőzhette, a melyek a mi társadalmi viszonyaink szerint a szépirodalomnak még satirai körébe sem tartoznak. A mi magát a fordítást illeti: az olyan gondos és sikerült munka, mint Horatiusé volt, s a szöveg jegyzetekkel van világosítva. A latin és magyar szöveggel párhuzamosan nyomtatott szép kiállítású könyv Budapest *Tetty* Nándor és társa bizományában jelent meg s ára 2 ft 60 kr.

— A természettudományi társulat kiadásában ismét jelent meg egy kötet mű, mely sok tekintetben szűkebb körü olvasó közönségre nézve lehet ugyan érdekes, mint az előbbi kiadások, (Krenner „Dobsinai jégbarlangja” s Hermann Ottó „Pókfaunája”) mindamelllett irodalmunkban elég szép helyet foglalhat el. E mű teljes czime: „Monographia Lygaeidarum

Hungariae. Magyarország bodócsfélelnek magánrajza. A kir. magyar természettudományi társulat megbí-zásából írta *Horváth Géza* orvos- és sebész tudor s több tudományos társulat tagja. Egy színes nyomású táblával. — Ezen állatokat, melyeknek tudományos nevét bizonynyal kevés olvasó tudja, a közönséges életben rendszeren polokálnak szokták nevezni, ha-bár egymástól igen különbözök. A szerző 10 alesa-ládot s több mint 500 fajt ír le tudományos készlet-tel. Az irodalom felhasználásán kívül önmaga is tett észleleteket, különösen élettani szempontból. Kutatásában több magyar s külföldi tudós vett részt. A rajzokat Hermann Ottó készítette, mikroskopikus finomsággal s művészi ízléssel. A beces művet ajánljuk olvasóink s különösen a nyilvános könyv-tárak igazgatóinak figyelmébe.

— *Becses kézikönyv*, *Id. Szinnyey József* „Re-ceptoriuma”-ból (a hazai és külföldi folyóiratok mag-yar tudományos reperoriuma), mely az akadémia megbízásából jelen meg, megjelent a második nagy kötet. Az első kötet a történelem és segédtudományai körében megjelent tudományos czikkei zimeit tar-talmazza; a most kiadott második kötet hazai szak-lapok, folyóiratok, évkönyvek, naptárak és iskolai értesítvényekben 1778—1874-ig megjelent termé-ttudományi s matematikai értekezések s tanul-mányok czimeit. Az akadémia III-ik osztálya e tu-dományok körébe tartozóknak jelentette ki a követ-kező szakokat: természet, légtinnet, technika, vegytan, természetrajz, földtan, orvostudomány, gyógyszer-tan, mezői gazdaság, vadászat, halászat, mértan, csillagászat, építészet, bányászat, kohászat, gépészet, hadtudomány stb. A nagy szorgalommal összeállított munka összesen 34,641 czimet foglal magában, és a következőleg van beosztva: 4403 ha-zai író 25,858 czikkel, 4802 külföldi író 8783 cik-kei, összesen 9205 író 54,641 czikkel. A jelen kötet ára 5 ft, s ez ár a mű nagy terjedelméhez képest igen olesónak mondható.

— *Az „Otthon”* czimű havi folyóiratból, melyet *Szana Tamás* szerkeszt, a februári szám a következő tartalommal jelent meg: „A kalugér” (elbeszélés) *László Mihálytól*. „Otthon” (költemény) *Hajnalkától*. „A hóivartás” (beszély) *gróf Sollokhótl*. „Tompá és a nők” (fejtegetés téreza-modorban) *Csu-kási Józseftől*. „Poe Edgar végepercei” (amerikai czikk fordítása, a „Holló” szerzőjéről.) „A roccó és czopf harezsa” (mívelődéstörténeti tanulmány Riehl után). Az irodalmi szemle rovatában próbb ismer-tetések. E folyóiratból egy füzet ára 70 kr. Előfize-tési ára negydevére 5 ft.

— „Magyar ember könyvtára” czimű havon-ként egy füzetben megjelenő folyóiratra hírdet előf-izetést *Pokorny Jenő*. A folyóirat ára egy évre két ft; két-két füzet egy kötetet képez. Az előfizetési pén-ze a kiadó-hivatalhoz (józsefvárosi körút, Hébel-ház) küldendő; az első füzet márcz. 1-én jele-nik meg.

— *Nemzeti színház*. Febr. 7-én *Kisfaludy Károly emlékeztetőre* teljesen kivilágított nézőtér mellett a költő egyik legjobb vigjátékát, a „Csalódásokat” adták. Az előadás a legjobbak közé tartozott. — *Donadio* k. a. nj diadalt aratott e héten Meyerbeer „Dinorah”-jában. A közönség ezuttal is zajosan és ismételve tapsolta ki a kedvelt vendégművésznőt. — A drámaíró bizottság elé közelebb került felolva-sásra *Jókai Mór* „Milton” czimű négy felvonásos drámája. Egyhangulag elfogadták. Az igazgatóság áprilban szándékozik színe hozatni, s *Ujházy Ede* már tanulmányozza a czimzerepet.

— A népszínházban mult szombatban volt a 100-ik előadás. Érdekes e alkalommal felemlíteni, hogy a száz előadásból több mint 100,000 ft jött be. A kiadások arányban állanak a bevétellel, mert az első évnegyedben nagyon sokat emésztett fel a beruházás.

— *Magyar zenészeti lexikon*ot kívánja *Ságh József* s abban zenei életünket hiven kívánja vissza-tükrözni. Felhívja tehát a magyar születésű zene-szerzőket, hogy életrajzi adataikat s munkáik czimeit hozzá (Lipót-utca 22. sz. a.) május végeig bekü-ldeni sziveskedjenek.

Közintézetek, egyletek.

— **A magyar tud. akadémia hétfői ülésének** hallgatósága körében érdekes jelenséget képezett néhány előkelő tiszt, köztük *Hollán Ernő* honvédtábornok, kiket *Asbóth Lajos*nak az amerikai polgárháborúról szóló értekezése vonzott ezuttal az akadémiába. A szakülést összes ülés előzte meg, melyben jelentették, hogy a Révay- és Marezibányi-féle pályázatokra egyetlen pályamunka sem érkezett be a lejárt határidőig, *Petzval Otto* azonban a „Csillagászat elemei” című már megjelent művét beküldte pályázatra. *Arany János* titkár jelenté, hogy dr. *Leitner* akad. külső tag Budapesten időzvé, személyesen fejezte ki köszönetét megválasztásáért; jeterjeszté továbbá az akadémia kiadásában megjelent s az akadémiához beküldött könyvek jegyzékét. Az ezután következett szakülésben, nem lévén jelen a mennyiség- és természetudományi osztály elnöke, mint legidősebb r. tag *Hollán Ernő* elnököt (honvédtábornoki ruhában.) Dr. *Than* Károly bemutatá dr. *Fleischer* kolozsvári e. tr. értekezését a málnási ásványviz elemzéséről, a tordai Búdósön előforduló kénsvavforrások elemzéséről, s a dítrói sodalith elemzéséről. A Búdósön levő kénsvavforrások három forrásból áll, mely források bár csak pár négyzetlábnyi felülettel bírnak, mégis heves hullámzást és forrást tüntetnek fel, mit a vízből rohamosan kiszabadulni akaró gázok okoznak. E források oly erős savanyúsággal bírnak, hogy vizük izelése alkalmával a fogat elvásiatják. E források főalkatrészei: szabadkénsvav, vaslégy, timó, mész stb. Ezután dr. *Scabó* olvasta föl *Nagy Tamás* értekezését: „A hold befolyása a földrezésre”, mire *Asbóth Lajos*nak az északamerikai szabadságharczról írt tanulmánya következett. Értekező hosszabban fejtette a háború okait, részletezni kezdé a hadműveleteket is, azonban az előhaladt idő miatt csak töredékeket olvashatott föl élénk érdeklődéssel hallgatott értekezéséből. Ezzel az ülés véget ért.

— **A történelmi társulat** esütörtöki ülése igen érdekes volt. Elsőnek nagyszámú közönség előtt *Scabó Károly* olvasta föl „Toldy Ferencz emlékezete” című értekezését. *Scabó Károly* a kegyelet legmelegebb hangján emlékezett meg Toldyról, ki neki 30 éven át mestere, példányképe és legigazabb barátja volt. Lépérső lépésre kísérve életének sokoldalú munkásságát, s elmondván, hogy nemcsak szemlével, irányadó műveivel a magyar nemzeti műveltség terjesztésére mily nagy hatást gyakorolt, különösen emlékezik róla, mint a történelmi társulat buzgó pártolójáról. Ez élénk tetszéssel fogadott emlékbeszéd után *Fraknoi Vilmos* mutatott be őt, a mohácsi vérsze vonatkozó német újságlapot, melyeket a m. n. muzeumban fedezett föl. Az elsőben a csata részleteiről szó sincs. Az erodmányról is tévesen ír. Az egész nemességet kiirtottnak állítja. A nevek többnyire el vannak fordítva. Olyanokat is említ az esleettek közt, kik szerencsésen megmenekültek. A második újságlap, mely török lovas ábrázoló czimképpel van ellátva, hitelesebb értesüléseket látszik tartalmazni. Ez 1526 szept. 30-án jelent meg, egy hónappal a csata után. Az első részben egy szemtanu beszél a csatáról; azt mondja, hogy a magyarok szekérvárat emeltek a török táborral szemben; a magyar sereg számát harmincezerre teszi, a fővezéretet rosznak állítja, s a magyaroknak nem volt tudomásuk semmiről, mert a királynak nem volt pénze kének tartására. A csata igazában csak délután négykor indult meg; a futást *Tomori hadosztálya* kezdte. A királyt illetőleg azt hiszi, hogy a magyarok ölték meg, s általában sokat beszél az áruslásról. A lap második része Pest és Budának a törökök által történt bevételéről szól, melyet nem szept. 10-dikére, hanem 13-dikára tesz. Pest csak egy óráig tartotta magát, Buda háromig, míg a zsidó-negyed tovább állott ellent, ugy, hogy aztán a törökök a több mint negyedfelezer zsidót mind lekonezolták, s alig 20 maradt meg. Szapolyai János hadairól azt írja, hogy a Tisza mentén állanak. Közli az esleett előbbkelő magyarok, csehek és lengyelek névsorát, s már a királyt is halottul említi. Az esleettek számát 15 ezerre teszi. Az ötödik újságlap szerint maga a szultán figyelmeztette volna *Lajos királyt*, hogy ne menjen csatába, mert az nap

alattvalói el fogják árulni. Hanem a magyarok, s főleg a huszárság nagyon sürgette a csatát. Végül *Fraknoi* figyelmezteté a szakfőfiakat, hogy a magyar nemzeti muzeum ily apróságokban rendkívül gazdag, melyekben a sok hazudság közt sok igazra is találhatni. A titkári és pénztárnoki jelentések után az ülés véget ért.

— **A földrajzi társulat** esütörtöki ülésében *Hunfalvy János* elnököt és *Pulszky Ferencz* ismertette érdekes a régi Athén várost és környékét nagy közönség jelenlétében. Értekező a mult ósz folytán tudományos kirándulást tett Hellasba, főleg hogy Athén műkíneseivel a helyszínen megismerkedjék. Ezekről értekezett felolvasó. Athénből érándult Argolisba is, melynek vidékét, valamint pelagorbeli építészeti maradványait kimerítően méltányolta.

— **A nemzeti kaszinó** közelebbi, évi közgyűlésén gróf *Mikes János* korelnök foglalta el az elnöki székét, s gróf *Szapáry Antal* emlékezett meg igen melegen Deák Ferenczről. Azon indítványa, hogy Deák arcképe valamely jeles hazai művész által lefestessék s a kaszinóban kifüggesztessék, egyhangulag elfogadtatt. Gróf *Széchenyi Béla* levele olvastatt fel ezután, melyben ő Deák arcképét a kaszinónak ajánlkozta. Köszönettel fogadták. Végül elhatározták, hogy f. hó 20-án fogják megtartani *Majláth György* országbíró elnöke alatt a *Széchenyi István* emlékére rendezni szokott lakomát.

Mi újság?

— **Deák Ferencz emlékeztetének** volt szentelve még e hét is, melyben a haza számos városában kegyeletteljes gyászünnepélyeket tartottak az elhunyt nagy hazafiért. Mindenekelőtt kiemeljük a *képviselőház* esütörtöki ülésében történteket. Mindjárt az ülés elején *Ghyecz Kálmán* elnök bemutatá a Deák Ferencz temetésének rendezésére kiküldött bizottság jelentését, mely elősorolja a gyászünnep részleteit. E jelentés fölolvására után *Tisza Kálmán* miniszterelnök szólaft föl, s az összkormány nevében *Deák Ferencz érdemeinek* megörökítésére következő törvényjavaslatot nyújtotta be: „Deák Ferencz az isteni gondviselés változhatlan végzése által az élők sorából elszüllítván, elhatároztatik: 1. §. hogy Deák Ferencznek a haza irányában hosszú évek során át szerzett érdemei törvénybe fogtattatnak; 2. §. hogy a kormány felhivatik a fővárosban Deákhöz méltó emlékszóbornak országos adakozás útján leendő felállítására iránt a szükséges intézkedés megtételére; 3. §. hogy a tett intézkedésekről, azok eredményéről s az emlék ügyéről a kormány évenként jelentést tegyen a törvényhozás mindkét házának mindaddig, míg az emlék föl leendő állítva. 4. §. Jelen törvény, kihirdetése után azonnal életbe lép, s végrehajtásával az egész minisztérium megbizatik.”

A *főváros képviselőtestülete* Deák emlékeztetének szobor általi megörökítésére kegyeletesen határozatot hozott. Ugyanis a közgyűlés szerdai ülésében egyhangulag fogadta el azon indítványt, hogy a főváros 20 ezer forinttal járuljon a Deák Ferencznek állítandó emlék költségeihez. *Forgó István* felszólalására elhatározta még a közgyűlés, hogy a zászlót, mely alatt Deák Ferencz a belvárosi választók több ízben képviselőjökké választák, megőrzés végett a nemzeti muzeumnak adják át.

József főherczeg azon óhaját fejezte ki közelebb *Szell Kálmán* pénzügyér előtt, hogy Deák sirja körül — legyen az kápolna vagy mauzóleum — ó rendeztethessen be ligetöl oly fákbold és növényekből, melyeket a nagy hazafi különösen szeretett. Deák Ferencz emlékére *Grünwald Henrik* kőfaragó mester a *városligeti köröndben*, Deáknak e kedvencz helyén, hol barátai és képviselőtársai által körülvéve gyakran órákig szokott elüldögelni, gránitkőből faragandó karszékot szándékszik felállítani, s annak engedélyezéséért, valamint az aranyos betűkkel bevésendő felirat szövegéről megállapításáért a tanácshoz folyamodott.

Az „*Eötvös*” nevű betegsegélyző és temetkezési egyeslet elhatározta, hogy Deák Ferencz arcképét egyleti helyiségre számára lefesteti, és a felejtethetlen nagy hazafi nevének megörökítésére évenként halála napján megfelelő gyász és emlékünnepélyt fog tartani.

A *Laibachban* állomásozó es. k. 46-ik gyalogezred magyar ifjai Deák Ferencznek halála alkalmából *Szell Kálmán* pénzügyminiszterhez szépen fogalmazott részvénytilatkozatot intéztek, melyben egyszersmind Deák betegkedése alatt irányában tanusított nemesszivű ápolásért legforróbb haláljokat kifejezték.

Deák halála a *budapesti táviradónál* jelentékeny sürgőnyzaporodást idézett elő. E haláleset folytán földadatot összesen 1308 sürgöny. Ez alkalmossal először vétett igénybe a hírlapok számára engedélyezett kedvezményes díjazás egy 3000 szavu sürgönynél.

Metzből, az egykori francia, jelenleg németországi városból következő *részvénytilatkozatot* küldtek az ottani magyarok: „Habar távol a hazától, mi is érezzük azon nagy csapást, mely hazánkat Deák Ferencz kimultával sújtotta. Áldott legyen emléke. Metz, febr. hó 3. Több itt lévő magyar nevében: *Weinthal Jakab*.”

A *lengyel nép* körében nagy részvétet keltett nagy hazánkiának halála. *Rómer Flóris* érdemes régészünk következő levelet kapott *Lepkowski József* krakói egyetemi tanártól s a régészeti muzeum igazgatójától: „Azon pillanatban írván e sorokat, melyben a nagy Deák akadémiajokiban ravatalán fekszik, lehetetlen melyen érzett szomorúságunknak kifejezést nem adni, és pedig annál inkább, mivel alig van más nemzet, mely ilyen férfinak vesztét nálunknál inkább érezze! Kérem, szíveskedjék közbejárni, miszerint akadémiaink, a jagellói egyetem könyvtára és a herczeg Czartoryski-féle könyvesház Sieniawában, Deák emlékeztetére, halotti jelentésének és a temetési rendnek egy-egy példányát megnyerhessék.”

Borsod, Közép-Szolnok és több megye elhatározta Deák arcképének lefestetését a megyeház terme számára.

A miniszterelnök *Thaisz Elek* főkapitányhoz méltányló iratot intézett, melyben elismerését fejezi ki azon tapintatteljes buzgalomért, melylyel Deák Ferencz temetése alkalmával a főkapitány által személyesen vezetett rendőrség a rendet oly példaszzerűen fentartotta.

Deák hagyatékában következő ruhák vannak: egy téli kabát, három fekete felöltő, hat mellény, két attila, egyik régibb, a másik kevéssé használt, egy magyar fekete díszöltöny és négy pár cipő és két fekete kalap. Több ruhadarab régi, de gondosan tartott mindegyik. Maradt utána még két doboz kabanosz-szivar és egy doboz ugyanilyen, melyből — egy éve tán — szitta az utolsó szivart. Egy csomó külföldi szivara is volt, de azokból nem szitt az öreg ur.

— **A pest-belvárosi választók** egy tekintélyes része *Horváth Mihály* jeles történetírónkat lépette föl képviselőjelöltül. *Horváth* a Királyi Pál által vezetett küldöttség felkérésére elfogadta a jelöltséget.

— **József főherczeg** szombaton *Koburg* *Fülöp* és *Koburg* Agoston herczegek társaságában meglátogatta a képzőművészeti társulat tárlatát s hosszabb ideig időztek ott. A Bécsben lakó *Koburg* Agoston ez alkalmából megvette *Böhm Pál* hazánkfa czimű gyermekek czimű festményét 300 frton és *Izso* busuló juhászának egy gypszöntvényét. Mindkét műtárgyat bécsi palotájába rendelte felküldeni.

— **Jókai a királynénál.** *Jókai Mór* mult vasárnap nyújtotta át Erzsébet királynénak legújabb regénye legelső, díszesen bekötött példányát. A királyné teljes gyászban fogadta s legelső szava az volt hozzá, hogy „lássá, minő szomorú napokba jutottunk!” s aztán hosszasan beszélt vele a nemzet megdicsőült halottjáról, ki oly sokat szenvedett és olyan korán halt meg; kérdezősködött utolsó napjairól, s pótolhatlan veszteségnek nevezte halálát. Aztán *Jókai* irodalmi munkásságáról beszélgetett, s megígérte, hogy el fogja olvasni a regényt.

— **Tisza Kálmán miniszterelnök**nél esütörtökön nagy ebéd volt, melyen *Trefort*, *Szell*, *Csengery*, *Gorove*, gr. *Szapáry*, *Kerkapoly*, *Wahrman* s még többen voltak jelen a szabadelvű párt kitünőségei közül. A függetlenségi párt köréből *Helfy*, *Simonyi Ernő*, *Mocsáry* és *Németh Albert* voltak

részt a lakomán, mely igen kedélyesen folyt le, élénk társalgás közben.

— **Az aradi vértanuk** emlékszóbor-bizottsága hétfőn *Aczél Péter* elnökele alatt ülést tartván, megállapította, hogy az emelendő szoborra eddigel 50 ezer forint áll rendelkezésre. Elhatározták továbbá, hogy a szobor tervrajzainak beküldése végett pályázatot hirdetendő, s egyidejűleg az ország hazafiaihoz újabb adakozások végett felszólítás intézendő. A szobor helyéről. Arad főterének közepé van kijelölve.

— **Toldy Ferencznek emléktáblát** határozott már régebben állíttatni Buda városa azon a budai házban, melyben irodalmunk e jelese született. *Hofhauser Lajos* ur e táblát elkészíteté saját költségén. Az emléktábla kerete hazai veres-, maga a tábla sárga márvány s a következő felírást viseli: Buda város hatóság Toldy Ferencznek, a magyar irodalomtörténet megalapítójának, a Kisfaludy-Társaság által 1871. nov. 12-én rendezett 50 éves írói ünnep alkalmából e kövel jelölte meg a házat, melyben ő 1805. aug. 10-én született.

— **A budapesti Nádor-szállodát**, mely egyik legrégibb fogadója volt a fővárosnak, pénteken bontani kezdték, hogy helyére díszes bérházat emeljenek. E fogadó utolsó vendégei azok voltak, a kik Deák temetésének alkalmára Pestre jöttek, és abban vettek szállást.

— **A calico-bálra** nagy előkészületek történnék. E sorsjátékkal összekötött álarcos bál febr. 13-án tartatik a redoutban, s bizonyára nagy jövedelmet fog az időn is nyújtani a gyermekmenhely-egyletnek, mely jelenleg is száztizenkét árvagyermekről gondoskodik.

— **Udvari bál** volt szombaton este a bécsi fejedelmi palota redouttermeiben, melyek ez alkalomra virágkerteté voltak alakítva. Az uralkodó pár pontban nyolcz óraker érkezett meg s a kis teremben foglalt helyet. A királyné *Alexis* orosz nagyherczeg karján lépett be a terembe, ki ez alkalmallosztrák egyenruhát viselt; a király, orosz egyenruhában, *Mária főherczegnő* vezette, s őket követték a Bécsben időző főherczegek, kik közül *Albrecht*, *Vilmos* és *Viktor Lajos főherczegek* szintén orosz egyenruhát viseltek. A királyné arannyal himezett uszályos selyemruhában, haján egy koszoru alakú diadémmal, mely gyémántokkal és gyöngyökkel volt körülrakva, értékes, gyémántokkal kirakott övvel s koblén egy orosz rend szalagjával lépett a terembe. Ott voltak a Bécsben levő nagykövetelek, az urakházának és a képviselőháznak számos tagja is, kik közül a királyi pár többeket bemutatott magának.

— **Fühhátók lovagiatlanság** követt el egy *Klapp Mihály* nevű bécsi hírlapíró, ki a lipesei „Gartenlaube” című lapban sőtőn írt a magyar királynéről. Ugyanezen ember Deák Ferenczről is kegyeletlenül emlékezett meg lapjában. Az előbbi cikkek folytán a magyar kormány hírszerint kitiltani szándékozik a „Gartenlaube”-t a magyar korona területéről. Egy nagyváradi urnó pedig a „Föv. L.”-ban fölhívja a „Gart.” magyarországi előfizetőit, hogy küldjék vissza a lapot.

— **A Duna** e héten is folyvást apadt, ugy hogy magassága a hét közepén 12 láb 5 hüvelyket tón a főváros mentén. *Pozsony*, *Komárom*, *Vác*, *Eresz*, *Adony* sat. mellett is apadt a víz. — *Fajs* és *Gerje* között csak a víz újabb emelkedése esetén fognak új *dinamit-robbantásokat* tenni. A jelenlegi vízállás mellett azonban a robbantások nem járnak semmi haszonnal, mert a viznek, alacsony volta mellett nem lévén semmi sodra, a jeget meg nem indítja. Az az elterjedt vélemény, hogy a Duna helyenként fenekéig

volna fagyva, tévesnek bizonyult a megejtett szorgos vizsgálat után s csak annyi igaz, hogy a jég jég hátán áll rétegeként, de ezek csak lazán állnak egymással össze. *Jankovich Miklós* kormánybiztos ez értelemben tett jelentést a kormánynál. A biztos eddigi működése különösen arra terjedt ki, hogy a duna menti töltest 18 lából 24 lábra emelte föl, mit neki sikerült az érdekeltek útján ingyen munkából létesítenie.

— **A fővárosi közraktárak** égető szükségét vannak hivatva pótolni a kereskedelem terén, mielőbbi fölépítésük általános óhaj. Az építésre kiirt pályázatot folytán eddigel csak két ajánlat érkezett a fővároszhoz. Az egyik *Wilson William* Londonból, a másik *Bücker* antwerpeni mérnöké. A *Wilson-féle* ajánlat szerint a közraktárak építésre 350,000 font sterlingbe kerülne, azaz negyedfélmillió forintba.

— **Farkasok a főváros környékén.** *Susa Manó*, fővárosi erdőmester, a polgármesternél szerdán azt jelentette be, hogy a budai hegyek közt farkasok, rókák és egyéb ragadozó állatok mutatkoznak és már is nyugtalanítják a nyaralók lakóit; az újpesti kikötő szigetén és a pesti határban a nádasok közt nádasfarkasokat láttak. *Susa* ur azt indítványozza, hogy a vadakra rendezzenek nagy hajtóvadászatot.

— **Iskolai értesítés.** A pesti reform. főgymnásiumban az első félévi szigorlatok febr. 14-kétől 25-kéig fognak tartatni. 24 és 25-kén írásbeli érettségi vizsga. 25-kén d. n. 3—6-ig V—VII. oszt. magántanulóinak vizsgái. 26-kán d. e. szóbeli érettségi vizsga, egyszersmind az I—IV osztály magán-növendékeinek vizsgái.

— **„Deák Ferencz mint tanuló”** című cikkeknek, mely lapunk mult számában jelent meg, egy adatát helyre kell igazítanunk. A Deák tanuló-társai között említett *Nágoesi Zichy János* nem *Zichy Antal* és *Zichy Mihály* atyja, hanem egy másik *Zichy* volt.

— **A „Vasárnapi Ujság”** azon t. előfizetőinek, kiknek előfizetésük későn érkezett, s e miatt lapunk 2-ik és 3-ik számát meg nem kaphatták, kiadó-hivatalunk a nevezett számokból rendezett új kiadást már megküldötte.

Halálozások.

Elhunytak: *Zsombori József Dobokamegye* derék alispánja — *Moor Ignác* gyógyszerész *K. Helmecezen* 38 éves korában. — *Báró Radó Geodeon* nyug. tábornok *Répezelakon* 65 éves korában. — *Erdődy gróf Pálffy* *Alajos*, *Pozsonymegyé* örökös főispánja, febr. hó 2-án elhunyt 75 éves korában, *Hradisch* kastélyában. — *Missura Jenő*, *Barsmege* tisztí ügyésze, f. hó 3-án. — *Szabó Jakabné*, *Sváb J.* földbirtokos neje s *Berezik Árpád* anyósa, *Csongrádon* 56 éves korában. — Dr. *Kleinmann Lipót* gyakorló orvos s a *Szegedi Híradó* szorgalmas tehetséges főmunkatársa, febr. hó 3-án halt meg *Szegeden*, élte 35-dik évében.

Szerkesztői mondanivaló.

— **Deák halálára** egész sereg alkalmi költeményt kaptunk. Sajnáljuk, hogy egy sem emelkedik közülök a közölhetes mértékéig sem. Íróik, ugy látszik, abban a tévhitben élnek — melyben egyébiránt némely fővárosi verselők is leledzenek — hogy a nagy hazafit jobban megisztelek egy rosz verssel, mint a — néma hallgatással.

— **„Mátyás napja.”** Az alkalmi, névnapi versnek még eredetibb példánya az, mely *Mátyás királyt*, halála után majd 400 esztendővel, épen neve napján

kívánja megtisztelni s róla szóló „balladaféle művét (dehogy az!) épen a közlőgő *Mátyás-napra* siet küldeni! Ilyeneket is meg kell élni egy szerkesztőknek!

— **Heine Tragediája**, irodalmunkban kétszer, háromszor is, mind jobban mint ez, át van már ültetve.

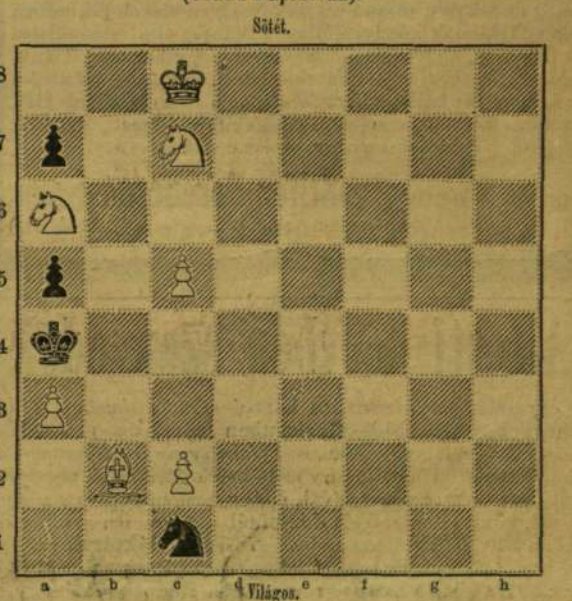
— **„A kultura történetéből Kányason:”** A kis rajzon magunk is tapasztaltuk, hogy hű. Van érteke a komikus helyzetek iránt, satirája is elég jó s humora is kifőljöhető, mert a tehetségnek e részben is vannak küldeményében nyomai. Csak dolgozzék gondnal, legyen szigorú bírása magának s igyekezzék a rajznak egy kis cselekményt tenni központjává. Kár volna ennyi sikerrel megelégednie, mikor többit is reménylhet.

— **„Hogy kell a feleséget korlátozni.”** Megtörténhetett O. L.-n is, de bizony ezt már mint régi adomást ismerjük. A másikkal semmi éle sincs.

— **Máté-Szalka.** Elég okos beszéd — de hol benne a költészet?

SAKKJÁTÉK.

845-dik számú feladvány *Shinkmann W. A.-tól* (Grand-Rapidsban).

Világos indul s a harmadik lépésre mattot mond.

840-dik számú feladvány megfejtése.

(*Tilkovszky Fridonól* Egerben.)
VII. 85t.
1. Va8—a3 Kd4—d5: (a)
2. Va3—a4 tetsz. szerint
3. Va4—d7 mat.
1. e5—e4
2. Va3—a4 K: H
3. Va4—d7—d1 mat.

Helyesen fejtették meg: Veszprémben: Fülöp József. — Gelsen: Giesinger Zsigmond. — Sárospatakon: Gérecz Károly. — Debreczenben: Zagyva Imre. — Szigetváson: Mayer Károly. — Miskolcon: Hartmann testvérek. Budapest: K. J. és F. H. — Kerkemlén: Galambos Károly. — Szatmár: Vass János. — A pesti sakk-lőr.

Felelős szerkesztő: **Nagy Miklós.** (I. Egyetem-tér 2. sz.)

Nyilt-tér.*

Dr. Sugár, m. t. főorvos,
Riord tanárnak egykor segédorvosa Parisban, rendel. mint ezelőtt.
BUDAPEST, uj-bécsi-utca 6-dik szám alatt.
Uraknak: 11 óráig 1-ig; hölgyeknek: 2—3-ig.
1649. Megkereshető levél általi is.

*Az e rovat alatt közlötték a szerkesztőség cenzúrán a sajtóírók irányában vállal felelősséget.

Tartalom.

Deák utolsó szobái (képpel). — A csudálatos történet (folyt.). — Deák Ferencz 1842-iki arcképe. — Erzsébet királyné Deák ravatalánál (képpel). — Rajzok az Egyesült-Államokból. — Tiszta mint a hó. — A köszöntőretek képződése. — A Kisfaludy-Társaság évi közlése. — Egyveleg. — Melléklet: Deák életéből (képpel). — A legkedveltebb világtörősz. — A kegyelet heterül. — Irodalom és művészet. — Közintézetek, egyletek. Mi újság? — Halálozások. — Szerkesztői mondanivaló. — Sakkjáték. — Nyilt-ér. — Hetinaptár.

HETI-NAP TÁR.

Hónapi és hetinap	Katholikus és protestáns naptár		Görög-orosz naptár		Izraeliták naptára		Nap		Hold	
	február	február (6)	február (6)	Sobát	nap	nyug.	kél	nyug.	nyug.	nyug.
13 Vasár.	B Agáb barna	B Hetvenedvas.	1 Február 6 Het.	18	6. p. 6. p. 6. p.	6. p. 6. p. 6. p.	7 12 5 17 10 18 8 40			
14 Hétfő	Bálint	Bálint	2 Jézus bemutat.	19	7 11 5 19 11 17 8 54					
15 Kedd	Fauszt., Jovit.	Fausztina	3 Simon Anna	20	7 9 5 21 regg. 9 12					
16 Szerd.	Juliánna	Juliánna	4 Izidor	21	7 7 5 22 0 29 9 31					
17 Csüt.	Donát	Theodul	5 Azatha	22	7 6 5 24 1 40 9 56					
18 Pént.	Simon	Concordia	6 Bakol püspök	23	7 4 5 25 2 49 11 27					
19 Szom.	Mansvét püspök	Zsuzsánna	7 Párthon Püspök	24	7 2 5 27 3 52 11 9					

Hold változásai. ☾ Utolsó negyed 17-én 6 óra 12 perczkor este.

DEÁK-ALBUM

Nem kér oszlopot ércből! . . .

Két esztendőn köröskül a magyar nemzet szemei hol remélő, hol remegő aggálylyal csüngtek egy kórágyon. Noé galambja volt minden hír, mely azt jelenté az országnak, hogy — Deák Ferencz jobban van! S sirályok bus éneke gyanánt hangzott és visszhangzott minden ajkon és minden szírben az ellenkező tudósítás. Deák életét annyira szükségesnek, bölcsességét annyira pótolhatatlannak, támogatását és ottalmát annyira nélkülözhetlenné tartotta mindenké a hazában, hogy az utolsó pillanatig vágy és hit szárnyain röpködött a beteg test körül az önámító biztatás, hogy föl fog épülni ismét, s hogy az országos kegyelet ölelő karjai, melyek visszatartják, erősebbek lesznek mint a halál hideg keze, mely őt a nemzet kebléről letépni, s ami benne mulandó: tőlünk és közülünk azt örökre elragadni készül. Néhány nap óta mindezeknek vége! . . .

Osszetört a két szárny; vágy és hit nem ámit, nem biztat többé senkit. S az országos kegyelet nem egy nagy ember roskadozó alakját, hanem egy hideg tetemet ölel . . . Deák Ferencz meghalt . . .

A haza bölese ma már haza gyásza! A magyarok istene, ki jó félszázad előtt azt mondá egyszer jó kedvében: Legyen világosság! . . . s e mindenható szóval életet adott egy nagy szellemnek, — most leszólt a magasból hogy: elég! . . . s a hazafi-szív nem talál más méltó vigaszt ily gyászos perczben, mint ha jölsóhajt s az önmegadás vallásos resignációjával rebegi: „Aki adta — elvette! Legyen áldott szent neve mindörökké!”

E nemes resignációnak nyomában jár mindig a megfelelő jutalom is; az ég kárpítja megnyílik a hívő szem előtt, s míg egy láthatlan kéz lehajolni látszik a felhők közül, hogy a ravatal vagy sírhant fölé boruló egyesek és nemzet sápadt arczáról letörülje az égő könnyet, egy szelid hang: angyalok és nemtők lágy és szelid hangja a fájdalom jajait és panaszait igyekszik elnémítani az ígérettel: „Nem oltá ki az istenség, csak visszahírta, visszavette magához a magyar földről legfényesebb és legteljesebb szikráját, mely távolabb lesz ezentúl tőletek, de világító és melegítő sugara le fog szállani, és meglátogat, és kalauzotok marad jó és rossz napokban, a nagy munka és nehéz elhatározások bizonytalan küszöbén épugy, mint rézgetes küzdelmek és lesújtó szenvedések törislepte ösvényein!”

Deák Ferencz élete hasonló a naphoz, mely elköltözik, leáldozik, de el nem enyészik soha! . . . Hold és csillag az ő visszfénye az égen! Virág, mely sugarától nyílt ki; gyümölcs, melyet melegsége érlelt, — emléke a földön. S amit a gyarló emberi szem észre sem vesz: a föld gyomrában millió magnak és millió gyökérnek ő hagyja hátra az életerőt, melyről megfogamzanak és kihajtanak; s viráguk — öröme, gyümölcsük — áldása lesz egykor a jövődönék. Deák Ferencznek szintén ez volt hatása a korra, melyben élt; az leszen a magyar közéletre most, mintán meghalt. Egyes alkotásain változtathat, fog is változtatni az Idő. Működésének összessége, eszméinek zöme, jellemének varázsa ellenben örökké fennmarad nevével és emlékével a magyar földön, s a sír, mely másoknál az emberi gyarlóság és halandóság, Nála az emberi nagyság és halhatatlanság jelvénye leszen, milliók állandó kegyelele s soha ki nem alvó tisztelete századok múlva is kiáltó hangon fogván hirdetni, hogy nem igaz, amit a fejfa állít, hogy: Deák Ferencz volt! — Deák Ferencz van!! Van és lenni fog mindörökké, míg magyar szó hangzik a négy folyam mentében, magyar szív dobog a három hegy törcében, s a népek Océánján — Deák Ferencz vezérelve és égihlette utmutatása szerint, szirtok között és örvények fölött is sértetlenül halad előre a magyar államhajó.

Ily meggyőződés szülte a Deák-album tervét . . . Ily meggyőződés tűz a jelen művel Deák friss sírjára a tavaszt megelőző virágokat . . . A férfiú iránt a nemzet háláját tolmácsolni, ápolni és föntartani az irodalom tartozása első sorban, s ha e tartozásból némit törleszteni képes lesz netán előkelő írói és művészi erők hálasugalt egyesülésének e szerény eredménye, nem mondhatjuk ugyan a költővel, hogy: „leróttuk mind amivel tartozánk”, de öntudatunk sugja, hogy jó eselekedetet víszünk véghez s hazafi-kötelességet teljesítünk . . .

- A „Deák-Album” emlékkönyv lesz e szó legnemesb és legönzetlenebb értelmében, melynek
- Velinpapírra nyomott, 12—15 ivre terjedő s művészi kivitelű rajzokkal ékített tartalmából egyelőre a következőket említhetjük:
1. Deák Ferenczhez, dicsköltemény.
 2. Deák F. terjedelmes élet- és jellemrajza.
 3. Deák F. mint szónok. (Politikai és aethetikai tanulmány.)
 4. Az öreg ur. (Gyűjtemény.)
 5. Kortársak ítélete . . .
 6. Régebbi és újabb költemények.
 7. Aranymondatok Deák F. beszédei és leveleiből.
 8. Adomák Deák Ferenczről és D. F.-től.
 9. Az utolsó órák története . . .
 10. Deák F. temetése s a nemzeti gyász egyes mozzanatai.

A hazafiság örök mintájának eseménydus életéből egyes részletek vagy jelenetek ezenfölül külön czikkekből lesznek föltüntetve, s minden sor kötelező figyelemzésre lesz Magyarország mindenrendű és rangu hölgyeire és fiaikhoz, hogy: a közeledő kikelet első virágai Deák F. arczképét illetik most minden hajlékban, s hogy aki életében semmi jutalmat el nem fogadott nemzetétől: annak emléke nem csupán a szívekben, de külsőleg is kell hogy torább éljen és megdicsőíttesse a nemzedék által, mely színről színre láthatta és csodálta őt s nevével és tetteivel becsesebb és hasznosabb örökséget nem hagyhat az utókorra.

A Deák-Album nyomdai kiállítását alulirt társulat a lehető legdisztes formában eszközölné . . .

A tiszta jövedelem tíz o/o-a az írói segélyegyletnél és ennek czéljaira Deák-alapítvány czímmel fog tőkésítetténi.

Előfizetési ár: 3 frt. } A bolti ár tetemesen
Pompás diszkötésben: 5 frt. } magasb lesz.

A rajzok művészi kivitele hosszabb időt kívánván, a munka márczius hó végén fog szétküldetni; a gyűjtöket azonban kérjük, hogy a tetemes költséggel járó kiadás megkönnyítése végett az iverket márczius közepére beküldeni sziveskedjenek.

Ki hat előfizetőt gyűjt: annak tiszteletpéldányjával;
ki tizet: annak diszpéldányjával;
ki huszát: annak külön kezezményül Deák F. nagy arczképével is viszonozzuk fáradságát.

Mintán az előfizetők nevei az album végén kinyomatnak, fölkérjük az illetőket, hogy lehető tisztán és olvasható betűkkel írjanak le minden egyes nevet. Budapest, február hó 12-én 1876.

Franklin-Társulat,
magyar irodalmi intézet és könyvnyomda.

Előfizetési föltételek: VASÁRNAPI UJSÁG és POLITIKAI UJDONSÁGOK együzt: egész évre . . . 42 frt. félévre . . . 26 * Csupán a VASÁRNAPI UJSÁG: egész évre . . . 8 frt. félévre . . . 4 * Csupán a POLITIKAI UJDONSÁGOK: egész évre . . . 6 frt. félévre . . . 3 *

8. szám. — 1876. Budapest, február 20. XXIII. évfolyam.

DEÁK TEMETÉSE: Indulás az akadémia palotájától.